

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Aanstelling en ereloon van advocaten voor de militaire rechtscolleges

De titel die oorspronkelijk voor deze studie voorzien was, namelijk « *Advocaten te velde bij de Belgische Strijdkrachten in Duitsland* » was van aard om de lezer te misleiden omtrent de draagwijdte van deze studie, die daardoor ogenschijnlijk te zeer begrensd zou geleden hebben binnen de perken van de kriegsraad te velde. Niets is minder waar, en het was daarom verkieslijker ze te betitelen met « *Aanstelling en ereloon van advocaten vóór de militaire rechtscolleges* ».

Ik heb nochtans gemeend van de oorspronkelijke titel melding te mogen maken omwille van de ervaring die ik te velde als advocaat-milicien mocht opdoen en die mij ten andere tot de publicatie van deze gegevens heeft aangezet.

* * *

Onder de advocaten die de betichten vóór de militaire rechtscolleges verdedigen maken wij een drieërlei onderscheid: 1° de gekozen advocaten; 2° de advocaten aangesteld door het Ministerie van Landsverdediging; 3° de advocaten ambtshalve aangesteld.

A. Gekozen advocaten.

Voor de gekozen advocaten bestaat er generlei afwijking met de toestand vóór andere rechtscolleges. De belanghebbende gaat een advocaat naar zijn keuze raadplegen en geen enkele instantie komt tussen in die keuze.

De gekozen advocaat bepaalt ook volkomen vrij zijn ereloon. Aangezien echter de reiskosten en het tijdverlies door de afstand de erelonen in sterke mate doen stijgen, gebeurt het zelden dat een militair, vervolgd vóór de kriegsraad te velde, een advocaat kiest in België. Vóór de bestendige kriegsraden in België is de toestand trouwens niet anders en komen de gekozen advocaten slechts tussen in ten hoogste tien procent van de gevallen, hoewel dit percentage thans licht schijnt te vermeederen, zelfs te velde waar het thans regelmatig gebeurt dat een militair zijn keuze laat vallen op een advocaat-milicien, gekazerneerd in Duitsland.

Sinds de grote verspreiding van de zogenaamde « tegenverzekering » (1) in de huidige verzekerings-

polissen, gebeurt het wel eens meer dat de verdachte verdedigd wordt door « een advocaat van zijn verzekering ». In dat geval hebben wij eveneens te doen met een gekozen advocaat, de tussenkomst der verzekeringsmaatschappijen ten spijt.

Kortom, behoudens in verkeersongevallen (7), zijn er weinig militairen die verdedigd worden door een gekozen advocaat. Want inderdaad, de meeste militairen, officieren niet uitgezonderd, kennen slechts zelden een advocaat die zij wensen te kiezen voor hun verdediging. In enkele gevallen zijn hun slechts de kopstukken uit de advocatuur bekend bij naam, maar het ereloon van die advocaten is rechtstreeks evenredig met hun prestige en in zekere zin omgekeerd evenredig met de gewichtigheid van de zaak der betrokken militairen en hun materiële middelen.

Vandaar dat, zoals we verder zullen zien, het systeem der ambtshalve aangeduide advocaten een zeer ruime toepassing vindt voor de militaire rechtscolleges, zowel bestendige als te velde.

B. Advocaten van het Ministerie van Landsverdediging.

Het Ministerie van Landsverdediging stelt zijn advocaat aan, enerzijds wanneer de *geldelijke belangen van de Staat* naar aanleiding van vervolgingen voor de strafrechtsmachten in de zaak betrokken zijn, en anderzijds wanneer een militair vervolgd wordt wegens een *in bevolen dienst gepleegd misdrijf en hij uitdrukkelijk om rechtsbijstand bij het Ministerie verzoekt*.

Het is duidelijk dat de twee gevallen zich meestendeels samen zullen voordoen, t.t.z. dat bij een misdrijf gepleegd door een militair in bevolen dienst doorgaans ook de geldelijke belangen van de Staat in de zaak zullen betrokken zijn. In algemene regel gaat het trouwens om verkeersongevallen.

Het onderscheid moet evenwel gemaakt worden met het oog op de uitzonderingsgevallen. Bovendien komt het dikwijls voor dat het M.V.L. het niet nodig oordeelt zijn advocaat te zenden voor de verdediging van zijn geldelijke belangen, terwijl het misdrijf nochtans begaan werd in bevolen dienst. Indien in dat geval de betrokken militair niet uitdrukkelijk om rechtsbijstand heeft verzocht zal hij niet van de kosteloze bijstand van een advocaat van het M.V.L. genieten.

1. De geldelijke belangen van de Staat kunnen ter gelegenheid van vervolgingen vóór de strafrechtsmachten in twee gevallen in de zaak betrokken zijn, namelijk :

1° Wanneer de verdachte, orgaan van de Staat, een schade aan een derde veroorzaakt heeft;

2° Wanneer de verdachte rechtstreeks aan de Staat een schade veroorzaakt heeft.

In het eerste geval, dat veelvuldig voorkomt in verkeersongevallen, belast de Staat (Departement van Landsverdediging) een van zijn advocaten met de verdediging van de verdachte, terwijl in het tweede geval aan de Staat de mogelijkheid moet gegeven worden zich burgerlijke partij te stellen.

2. Wanneer een militair vervolgd wordt wegens een in bevolen dienst begaan misdrijf, kan hij, op zijn te gelegener tijd ingediend verzoek, de kosteloze bijstand bekomen van een door het Ministerie van Landsverdediging aangesteld advocaat.

Dit ontslaat hem ervan een raadsman te kiezen of een ambtshalve aangewezen advocaat te *aanvaarden*, *die hem ereloon kunnen vragen* (3).

Het verzoekschrift moet de datum van verschijnen vermelden en juist de rechtbank bepalen waarvoor hij moet verschijnen.

Quid indien het M.V.L. zijn advocaat zendt uit eigen beweging, i.e. zonder verzoekschrift van de betrokken militair, die ondertussen een raadsman van ambtswege zou gevraagd hebben? In dat geval kan de betichte verzaken aan de ambtshalve toegewezen advocaat die van hem ereloon kan vragen.

Wij geloven dat vele compagniecommandanten onbewust nalaten hun ondergeschikten die vóór de Krijgsraad gedaagd worden wegens een in bevolen dienst gepleegd misdrijf, van die regeling op de hoogte te brengen, zodat deze geen verzoekschrift tot het M.V.L. richten tot het bekomen van de kosteloze bijstand van een advocaat.

Indien nu, wegens de geringheid en de aard van de schade, het Departement het niet nodig oordeelt zijn advocaat te sturen, na verwittiging door het Krijgsauditoraat dat de geldelijke belangen van de Staat in de zaak betrokken zijn, zal de verdachte dus niet van de kosteloze bijstand van een advocaat door het M.V.L. aangesteld genieten, indien hij zelf te gelegener tijd niet een verzoekschrift ingediend heeft.

Wij zijn de mening toegedaan dat de militaire overheden, zoniet de Krijgsauditeur (Gerechtelijke Commissie), tot plicht hebben hun ondergeschikten de mogelijkheid ter kennis te brengen van de kosteloze bijstand van een advocaat aangesteld door het M.V.L. indien zij een misdrijf (doorgaans verkeersongeval) hebben begaan in de uitoefening van een bevolen dienst. Die mededeling geschiedt aan de betrokkenen, naar onze ervaring, niet regelmatig. Zou dat misschien te wijten zijn aan het feit dat men geen onderscheid meent te moeten maken tussen « ambtshalve » en « kosteloos »? Indien die mogelijkheid niet ter kennis zou gebracht zijn van de militair die vervolgd wordt wegens een in bevolen dienst gepleegd misdrijf, dan is het mijns inziens logisch en billijk dat de ambtshalve aangestelde advocaat zijn staat van ereloon voor bijstand van de betrokkene aan het Departement zou toezenden.

* * *

C. De ambtshalve aangeduide advocaten.

I. Hun aanstelling.

Het recht op verdediging is een grondbeginsel

dat in een democratische staat zowel vóór de militaire als vóór de burgerlijke strafrechtsmachten zonder voorbehoud moet geëerbiedigd worden. En opdat de ongelukkige materiële toestand van een rechtsonderhorige de uitoefening van dat recht niet zou verhinderen, werd in ons land de gerechtelijke bijstand georganiseerd door de wet van 30 juli 1889, die afgeschaft werd door de wet van 29 juni 1929, met uitzondering van twee artikelen die de bijstand voorzien vóór de gewone strafrechtbanken.

a) *Grondbeginselen van de gerechtelijke bijstand in strafzaken.*

De organieke wet van 29 juni 1929 regelt de gerechtelijke bijstand vóór alle rechtbanken, met uitzondering der strafrechtsmachten. De bijstand in burgerlijke zaken is uiteraard veel belangrijker, wegens de tussenkomst van de deurwaarders, notarissen en pleitbezorgers, terwijl in strafzaken de bijstand zich doorgaans beperkt tot de tussenkomst van een advocaat. De bespreking van de wet van 29 juni 1929 valt buiten het bestek van deze studie, terwijl wij de gerechtelijke bijstand in strafzaken als volgt samenvatten (4) :

1° *Vóór de politierechtbank.*

Er wordt doorgaans aangenomen dat artikel 14 van de wet van 30 juli 1889 (artikel, niet afgeschaft door de wet van 1929) slechts toepasselijk is op de verdediging van onvermogenen vóór de correctionele rechtbanken.

Door de wet van 1929 werd de gerechtelijke bijstand nochtans toepasselijk gemaakt op iedere rechtspleging, zodat de onvermogenen voortaan ook de bijstand kan bekomen van een advocaat vóór de politierechtbank, indien het Bureau voor kosteloze raadpleging de noodzakelijkheid van die tussenkomst erkent. — « En droit et en fait, la défense gratuite au répressif dépend seulement du Barreau; elle est la suite logique du décret » (5).

2° *Vóór de correctionele rechtbank.*

De onvermogenen betichte wendt zich ofwel rechtstreeks tot het Bureau van kosteloze raadpleging ofwel tenminste drie dagen vóór de terechtzitting tot de voorzitter van de rechtbank, die het verzoek overmaakt aan het Bureau. Bij ontstentenis van een Bureau voor kosteloze raadpleging zal de aanduiding van een advocaat ambtshalve door de voorzitter zelf geschieden (artikel 14 van de wet van 30 juli 1889).

Indien de bijstand enkel bestaat in de aanduiding van een raadsman, dan geschiedt de aanduiding in algemene regel door de afgevaardigde van het Bureau voor kosteloze raadpleging die in de verdediging van onvermogenen voorziet volgens modaliteiten waarover de Tuchtraad bij toepassing van het decreet van 14 december 1810 inhoudende het reglement op de uitoefening van het beroep van advocaat en de tucht bij de Balie, *souverein oordeelt*.

Laten wij hierbij opmerken dat de betichte die veroordeeld werd tot een criminele, correctionele of politiestraf steeds de kosten van het geding moet betalen, ondanks hij onvermogen is (Wet van 5-15 september 1807 van het Tarief in strafzaken, artikel 1).

3° *Vóór het Hof van assisen.*

Vóór het Hof van assisen is de verdediging van de beschuldigde verplichtend, niet alleen voor misdaden

(artikelen 294 en 295 van het Wetboek van Strafvordering), maar eveneens voor politieke en persmisdrijven (wet van 6 april 1847, artikel 7; wet van 12 maart 1858, artikel 11).

Indien nu het arrest van verwijzing, de beschuldigde of de betichte niet bijgestaan wordt door een verdediger, wordt hem een ambtshalve door de voorzitter van het Hof aangewezen.

4° Vóór de militaire rechtscolleges.

De verdediging der betichten vóór de militaire rechtscolleges maakt het voorwerp uit van bijzondere beschikkingen, ingelast in de reglementen van inwendige orde van die rechtscolleges.

* * *

b) De bijstand vóór de Belgische militaire gerechtscolleges.

Zowel in oorlogs- als in vreedstijd geschiedt de toekenning van het recht op verdediging aan beschuldigen en betichten vóór de Krijgsraden bij toepassing van artikelen 2 en 3 van het Besluit van de Voorlopige Regering van 9 november 1830.

Al de artikelen 5 van de reglementen van inwendige orde bij de bestendige krijgsraden, goedgekeurd door Koninklijke Besluiten van 5 januari 1900 en 28 september 1910, genomen ter uitvoering van artikel 57 van de wet van 15 juni 1899, zijn eenvoudige toepassingen van artikelen 2 en 3 van het Besluit.

artikel 2 : « Les individus traduits devant un conseil de guerre ont le droit de se faire assister d'un conseil qu'ils désigneront à leur choix, parmi toutes les personnes qu'ils croiront capables de se charger de ce soin ».

artikel 3 : « Le président du conseil de guerre préviendra les accusés du droit que leur accorde l'article précédent; et si ceux-ci le demandent, il leur nommera d'office un conseil choisi parmi les avocats exerçant près le siège le plus rapproché du lieu des séances du dit conseil » (6).

I. Raadsman naar zijn keus.

1° *De lege lata* mag iedere betichte vóór de krijgsraad zich laten bijstaan door een raadsman naar zijn keus onder de personen die hij bekwaam acht zich met zijn verdediging te gelasten. De betichte en hij alleen oordeelt over die bekwaamheid. Hij kan dus beroep doen op om 't even wie, zonder voorbehoud.

Noch de Krijgsraad, noch het Openbaar Ministerie beschikt over enig uitsluitingsrecht, tenzij om redenen van openbare orde en goede zeden. Zo zou een militaire overste, een vriend, een aalmoezenier, een burger, een self-made jurist, de verdediging van de betichte mogen waarnemen. Hier ligt dus nog een groot terrein braak voor alle soorten van zaakwaarnemers, hoewel de grond mij niet zo vruchtbaar lijkt als vóór de handelsrechtbanken (7).

« Cette liberté de choix, érigée en principe en période révolutionnaire, pouvait à la rigueur se justifier à cette époque où la tendance à l'abolition des ordres était marquante. De plus à la date du 9 novembre 1830, la situation des avocats était mal définie et l'Association libre du Barreau n'était pas constituée » (8).

Terecht heeft men de vraag gesteld of die gans primitieve opvatting van het verdedigingsrecht heden nog aanvaardbaar is. In het begin van de 19e eeuw was de Balie eerder opgevat als een orde in verzet tegen de

Staat, terwijl ze voor het ogenblik wel een onafhankelijke vereniging is, maar erkend door de Staat en met wel bepaalde prerogatieven.

2° *De lege ferenda* zou men ook vóór de militaire rechtscolleges aan de advocaten het monopolie der verdediging kunnen toekennen. « Un petit bout de loi punira sévèrement l'exercice illégal de la profession d'avocat » (9). Wij geloven niet dat de tussenkost van de wetgever zich heden ten dage als een noodzakelijkheid opdringt. Niet-advocaten die zich als raadsman van een der partijen opdringen vóór die rechtscolleges, waar hun optreden niet wettelijk verboden is, worden toch gehinderd door de afzijdige houding van de advocaten en een sceptische houding van de rechtbank. Bovendien genieten die « vrije » verdedigers niet het vertrouwen van het publiek. Het gebeurt dus zeer uitzonderlijk dat een militair verdedigd wordt door een niet-advocaat, en in die uitzonderlijke gevallen is het dan nog dikwijls een doctor in de rechten of een licentiaat in het notariaat. In de huidige toestand genieten de advocaten een *feitelijk* en niet een wettelijk monopolie (10).

II. De advocaat van ambtswege.

De advocaat is a priori de verdediger bij uitmuntendheid en de voorzitter van de krijgsraad zal, zo de verdachte het vraagt, een advocaat van ambtswege aanstellen, omdat het merendeel der betichten er niet kunnen toe komen zelf hun advocaat te kiezen, zodat de voorzitter als het ware voor hen kiest.

De aanvraag wordt tegenwoordig gewoonlijk gedaan op het ogenblik van de inbetichtingstelling, ofschoon de aanstelling zelf op de zitting geschiedt. Alhoewel zeer uitzonderlijk, gebeurt het wel dat de betichte de bijstand van een advocaat weigert om financiële redenen; in welk geval de vraag van de voorzitter en de weigering van de betichte in het zittingsblad geacteerd worden als substantiële vormvereiste (11).

Het zijn slechts de leden van de Balie die ambtshalve als verdedigers mogen aangeduid worden, zoniet worden de rechten van de verdediging geschon- den (17); *bovendien moet de ambtshalve aangeduide advocaat bekwaam zijn de betichte te verdedigen in de taal van de procedure* (13).

* * *

Welke advocaten worden doorgaans door de voorzitter van de krijgsraad ambtshalve aangeduid?

Overeenkomstig artikel 3 van het Besluit van de Voorlopige Regering van 9 november 1830 duidt de voorzitter van de bestendige krijgsraad de betichte ambtshalve een raadsman aan tussen de advocaten ingeschreven aan de balie het dichtst gevestigd bij de plaats waar de zittingen van die krijgsraad plaats hebben.

De reglementen van inwendige orde van elke bestendige krijgsraad voorzien de toepassing van die beschikking.

Artikel 5 van het reglement van inwendige orde bij de bestendige krijgsraad te Brussel voorziet de aanduiding tussen de aanwezige advocaten, ingeschreven ter zetel van de krijgsraad, terwijl het reglement van inwendige orde te Antwerpen de aanduiding voorschrijft tussen advocaten aangewezen door de stafhouder op verzoek van de krijgsauditeur. Voor wat de andere bestendige krijgsraden aangaat, zijn de voorschriften ter uitvoering van artikel 3 practisch identiek.

Te velde beschikt de voorzitter sinds enkele jaren

over een lijst van alle advocaten die hun dienstplicht in Duitsland volbrengen en in de praktijk duidt hij overeenkomstig een Algemeen Order van het leger een deel van de advocaten op deze lijst aan en machtigt een stafhouder van België wat de keuze der anderen betreft (14).

Voor het ogenblik zijn het uitsluitend de stafhouders van Brussel en Antwerpen die gemachtigd worden advocaten ambtshalve aan te duiden, hoewel niets belet dat de voorzitter een andere stafhouder in België met die aanduiding zou gelasten.

De advocaten die aldus, door tussenkomst van de stafhouder, ambtshalve aangesteld werden (15) om de verdachten vóór de krijgsraad op vreemd grondgebied te verdedigen, zijn gemachtigd een troepenkorps te volgen (16), wat voor sommige confraters aanleiding was om niet zonder een tikje ironie te gewagen van «advocaten te velde».

* * *

Quid recht op bijstand voor het militair gerechtshof?

Eenvoudig ware het geweest, indien artikelen 2 en 3 van het Besluit van de Voorlopige Regering van 9 november 1830 als volgt zouden opgesteld zijn.

Artikel 2: «*Les individus traduits devant un conseil de guerre ou devant la cour militaire...*»

Artikel 3: «*Le président du conseil de guerre ou de la cour militaire... près le siège le plus rapproché du lieu des séances du dit conseil ou de la dite cour militaire.*»

Eenvoud is zeldzaam. En de lege lata is het recht op bijstand vóór de krijgsraden en het recht op bijstand vóór het militair gerechtshof aan een verschillende regeling onderworpen. Zonder onze uitdrukkelijke voorkeur te willen uiten noch voor de ene noch voor de andere regeling, menen wij nochtans het bestaan zelf van een onderscheid onverdedigbaar te moeten noemen.

Basiswetgeving:

De Voorlopige Onderrichting voor het Hoge Militaire Gerechtshof die in Holland van kracht werd door het Koninklijk Besluit van 20 juli 1814 en in België bij Koninklijk Besluit van 21 augustus 1814, omvat de bevoegdheden van en de procedure vóór het Hoge Hof.

Is die Voorlopige Onderrichting thans nog van kracht in België?

Ongetwijfeld. Overeenkomstig de Besluiten van de Voorlopige Regering dd. 27 oktober 1830 en 6 januari 1831 werden de militaire reglementen en het militair strafwetboek in België voorlopig (17) gehandhaafd...

Artikel 7 van de Organieke Wet van 29 januari 1849 bepaalt dat het militair gerechtshof (ingesteld bij Besluit van 6 januari 1831) dezelfde bevoegdheden heeft als het Hoog Militair Gerechtshof en dat de procedure dezelfde is als vóór deze, voor zover strokend met onze instellingen.

Dienvolgens blijft ook thans nog het recht op bijstand vóór het militair gerechtshof geregeld door de Voorlopige Onderrichting van 1814.

Recht op bijstand, zoals geregeld in de Voorlopige Onderrichting.

Artikelen 118, 119, 120 van de Voorlopige Onderrichting voorzien dat de beschuldigten vóór het hoge hof moeten verdedigd worden door procureurs die de graad hebben van «meester in de rechten», of door niet geëgradeerden, maar die een bepaald examen hebben

afgelegd. De verdedigers, al dan niet geëgradeerd, moeten toegelaten en benoemd zijn door het hoge hof.

Artikel 122, waarover wij verder zullen handelen, bepaalt bovendien dat, indien de beschuldigde geen «procureur» gevonden heeft om hem te verdedigen, het hof er een ambtshalve moet aanduiden.

Wat dient verstaan te worden onder de term «procureur» (18)?

De term «procureur» werd in België door de Assemblée Constituante afgeschaft en vervangen door «avoué» of «pleitbezorger». De tekst van de Voorlopige Onderrichting laat ons evenwel niet toe de term procureur te vervangen door deze van pleitbezorger. Er dient nadruk gelegd op procureurs, die de graad hebben van «meester in de rechten» en toegelaten zijn door het hoge hof.

Kortom, het militair gerechtshof zelf bepaalt welke geëgradeerde of niet geëgradeerde verdedigers (procureurs of practizijns) toegelaten worden.

Artikel 12 K.B. dd. 5 augustus 1836 (19) geeft aan de advocaten, ingeschreven op de tabel, het recht om te pleiten voor al de hoven en rechtbanken van het Rijk, zonder uitzondering. Welnu, artikel 9 van het reglement van inwendige orde bij het militair gerechtshof dd. 1 mei 1849 (thans vervangen door artikelen 10 van het Regentsbesluit dd. 4 juni 1945, inhoudende het reglement van inwendige orde bij het militaire gerechtshof) bepaalt dat de advocaten toegelaten om te pleiten vóór de hoven en rechtbanken ook hun ambt kunnen uitoefenen vóór het hof en dat de voorzitter onder hen de ambtshalve verdedigers aanduidt.

Kunnen de beschuldigten vrij hun raadsman kiezen?

In tegenstelling met het recht van verdediging vóór de krijgsraden, waar de betichte zelf oordeelt over de bekwaamheid van zijn verdediger, mag de beschuldigde vóór het hof slechts een advocaat als verdediger kiezen. Indien hij wenst door een vriend of verwante bijgestaan te worden, dan moet deze bij voorbaat de toelating bekomen van de voorzitter van het hof, overeenkomstig artikel 295 van het Wetboek van strafvordering.

Omstreeks 1875 trad een zekere Eugène Bochart dikwijls op als verdediger van de betichten vóór de krijgsraad. Bochart was geen advocaat, noch rechtsvorser, maar zijn tussenkomst strookte met artikel 2 van het Besluit van de Voorlopige Regering dd. 9 november 1830, waarbij bepaald wordt dat alleen de betichte oordeelt over de bekwaamheid van zijn verdediger. Op 26 april 1875 weigerde de voorzitter van het militair gerechtshof aan de h. Bochart de toelating om een betichte die hij vóór de krijgsraad bijgestaan had, ook vóór het hof te verdedigen, hoewel hij nochtans reeds tevoren driemaal vóór het Militair Gerechtshof was opgetreden.

De besluiten die door bemiddeling van een advocaat vóór het hof in limine litis neergelegd werden strekten ertoe te horen zeggen dat de betichte-appellant het recht had zijn verdediger te kiezen in iedere maatschappelijke klasse, zonder dat die keuze onderworpen zou zijn aan een bij voorbaat bekomen toelating. De argumenten van de concludent kunnen wij als volgt samenvatten:

1) Bochart was reeds driemaal tevoren zonder toelating tussengekomen vóór het hof. Hiertegen argumenteerde het hof dat die toelating alsdan impliciet was en anderzijds geen recht deed ontstaan.

2) Artikel 295 van het Wetboek van strafvordering (20) is enkel toepasselijk inzake het recht op bijstand vóór de assisenhoven. Mijns inziens werd dat ar-

gument noch door het militair gerechtshof, noch door het Hof van Cassatie weerlegd.

3) De organieke besluiten betreffende het beroep van advocaat (die voorzien dat alleen advocaten het recht hebben te pleiten vóór rechtbanken en beroepshoven) zijn slechts toepasselijk op de gewone burgerlijke rechtsmachten, i.e. rechtbanken van eerste aanleg en beroepshoven, maar niet op het militair gerechtshof dat een bijzondere en een uitzonderingsrechtbank is.

4) De enige bepalingen van de Onderrichting voor het hoge militair gerechtshof die gehandhaafd bleven door artikel 7 van de wet van 29 januari 1849 zijn deze die handelen over de jurisdictie van het hoge hof (Hfdst. II, art. 47 tot 74) en de procedurevorm (Hfdst. II, art. 75 tot 83). Alle andere zijn afgeschaft. Bij gebreke aan iedere beschikking omtrent het verdedigingsrecht vóór het hof zetelend als rechtsmacht in beroep oordelend over vonnissen door de krijgsraden geveld, kan men terecht het decreet van de Voorlopige Regering van 1830 inroepen, omdat de tekst van artikel 2 waar het spreekt van krijgsraden, geenszins restrictief dient opgevat, enerzijds omdat het uitgevaardigd werd in het belang van de verdediging en de vervanging in beroep van hem die raadsman was in eerste aanleg (vóór de krijgsraad) tegen dat belang indruist, en anderzijds omdat de enige militaire rechtbanken die op het tijdstip van 9 november 1830 bestonden krijgsraden waren (71).

De bewering als zouden enkel voormelde artikelen gehandhaafd gebleven zijn is louter uit de lucht gegrepen. Daarentegen is de vervanging van hem die in eerste aanleg bijstand verleende inderdaad meestal nadelig te noemen voor de verdediging. Vandaar dat wij hoger het bestaan zelf van een onderscheid tussen het recht op bijstand vóór de krijgsraad en het recht op bijstand vóór het militair gerechtshof als onverdedigbaar hebben veroordeeld.

Het Hof verklaarde de vraag van betichte-appellant Struman om zijn verdediging te mogen toevertrouwen aan de heer Bochart ongegrond en ging over tot de debatten.

Struman voorzag zich in verbreking en op 14 juni 1875 velde het Verbrekingshof volgend principieel arrest (72).

LA COUR; — Sur l'unique moyen de cassation de la violation du droit de la défense, en ce que, en l'absence de tout texte qui restreigne le choix du prévenu, et même contrairement à l'article 2 de l'arrêt du 9 novembre 1830, la cour militaire, par arrêt sur incident du 26 avril 1875, a refusé au demandeur le droit de se faire assister par le conseil qu'il avait désigné, et dans cette situation a passé outre aux débats;

Considérant qu'il est constaté par l'arrêt susvisé et le procès-verbal d'audience: 1° que le demandeur n'a ni demandé au président de la cour militaire, ni obtenu de ce magistrat la permission de choisir pour conseil un de ses parents ou amis; 2° que le président lui a désigné Me Huytens d'office pour l'assister dans sa défense; 3° Que le sieur Brochart, réclamé par le demandeur à l'exclusion de tout autre défenseur, est étranger à l'étude et à la pratique du droit; 4° Qu'au cours du débat sur l'incident, Struman a été assisté, à sa demande, par Me Cornand;

Considérant que, dans l'intérêt de l'administration de la justice et des prévenus eux-mêmes, la loi a pris soin de soumettre à certaines règles l'exercice du droit de la défense devant la cour militaire;

Que notamment, en donnant au prévenu la faculté

de choisir son conseil dont il désire se faire assister, elle a, néanmoins, limité ce choix en exigeant de la part de ceux qui en seraient l'objet des garanties d'aptitude ou d'expérience;

Considérant, en effet, qu'en substituant la cour militaire à la ci-devant haute cour, l'article 7 de la loi du 29 janvier 1849 a maintenu la procédure qui était suivie devant cette dernière juridiction, et, par tant, les dispositions réglementaires concernant l'exercice du droit de la défense, en tant qu'elles sont compatibles avec nos institutions;

Considérant que cette procédure est tracée par l'instruction du prince souverain des Pays-Bas du 20 juillet 1814, rendue applicable en Belgique par l'arrêt du 21 août suivant, et remise en vigueur, dans l'armée belge, par arrêt du gouvernement provisoire du 27 octobre 1830, combiné avec celui du 6 janvier 1831;

Considérant qu'aux termes des art. 118, 119, 120 de la dite instruction, 231 du code de procédure pour l'armée de terre, et de l'arrêt royal du 29 janvier 1822, la haute cour n'admettra à plaider devant elle que des avocats ou hommes de loi qui eussent pris leurs degrés dans une université, comme maîtres en droit, ou qui, s'ils n'étaient pas gradués, eussent satisfait à une épreuve subie devant une commission ad hoc;

Considérant qu'aucun texte de loi n'a affranchi de toute entrave le choix du défenseur, ni autorisé à plaider devant la cour militaire quiconque serait invité par le prévenu à y présenter sa défense;

Que, loin de là, en arrêtant son règlement de service intérieur du 1er mai 149, la cour militaire n'a admis à exercer leur ministère devant elle que les avocats ayant qualité pour plaider devant les cours et tribunaux;

Que, d'ailleurs, cette restriction est en harmonie avec le décret du 14 décembre 1810 et l'arrêt royal du 5 août 1836, portant règlement sur la profession d'avocat;

Considérant que l'article 2 de l'arrêt du 9 novembre 1830 qui donne au prévenu militaire la faculté de choisir son conseil parmi toutes les personnes qu'il croit capables de se charger de ce soin, n'a trait qu'aux débats devant les conseils de guerre; que cela résulte non seulement du texte formel de cet arrêt, mais encore de la circonstance que jusque-là l'office du défenseur était exclu des conseils de guerre, ce qui rendit nécessaire l'adoption d'une règle concernant cet objet; tandis que l'assistance devant la haute cour militaire se trouvait réglée par l'instruction susvisée, dont la mise en vigueur était déjà décrétée;

Qu'il résulte de ce qui précède qu'en refusant au demandeur l'autorisation de se faire assister, devant la cour militaire, par le sieur Bochart, l'arrêt dénoncé n'a contrevenu à aucun texte de loi;

Considérant, au surplus, que les formalités substantielles ou prescrites à peine de nullité ont été observées, et que la loi pénale a été justement appliquée aux faits dont le demandeur a été légalement déclaré coupable;

Par ces motifs, rejette le pourvoi, condamne le demandeur aux dépens. »

Quid de ambtshalve aangeduide raadslieden?

Als ambtshalve raadslieden mogen vóór het militair gerechtshof alleen advocaten aangesteld worden, zoals dat trouwens eveneens het geval is vóór de krijgsraden. Indien de beschuldigde geen raadsman gekozen heeft, dan moet de voorzitter van het Hof hem, overeenkomstig artikel 122 van de Voorlopige Onderrichting van 1814, er hem ambtshalve een aanduiden. Terwijl dus de tussenkomst van een ambtshalve

advocaat vóór de krijgsraad een loutere faculteit is, is het vóór het hof een formele verplichting (23).

* * *

II. Hun ereloon.

Wij hebben meerdere malen kunnen vaststellen dat al de betwistingen die oprezen en wellicht nog zullen oprijzen, veroorzaakt werden door een versmelting die onmerkbaar tot stand kwam tussen twee wezenlijk onderscheiden begrippen, namelijk: de ambtshalve aanduiding vóór de militaire rechtscolleges, zoals die geregeld werd door de wet, en de kosteloze tussenkomst van de aldus aangeduide advocaten.

Mag de ambtshalve aangeduide advocaat ereloon vragen?

1) Op de vraag of hij ereloon mag *ontvangen* antwoordden G. Duchaine & Picard (24) bevestigend.

2) De gedachte dat iedere militair die vóór de militaire rechtsmachten moest verschijnen als onvermogen diende beschouwd heeft zeer spoedig ingang gevonden en is ook heden nog blijven voortleven.

De h. Gaëtan de Crombrugge de Looringhe, substituit van de Krijgsauditeur der beide Vlaanderen, verdedigde de stelling dat het *onvermogen van de militairen een vermoeden juris et de jure* zou zijn *de lege lata* (25).

Inderdaad, de militair moet niet het bewijs leveren van zijn onvermogen. Zijn aanvraag tot ambtshalve aanstelling van een raadsman is aan geen enkel onderzoek onderworpen en hij is evenmin gehouden stukken van onvermogen voor te leggen aan het Bureau voor kosteloze raadpleging, dat slechts overeenkomstig artikel 14 van de wet van 30 juli 1889 de gegrondheid mag nagaan van de vraag van een betichte die naar de *correctionele* rechtbank werd verwezen. Het wordt niet betwist dat de wet van 1889 hierin een leemte vertoont die te betreuren valt (26). De h. de Crombrugge merkt hier nochtans op dat de vervolgte militair van hetzelfde vermoeden geniet vóór de gewone rechtsmachten (27). — « La qualité militaire, dans le système actuel, confère l'état d'indigent. Depuis longtemps les militaires ont été considérés comme tels » (28). De officieren, hoewel stricto sensu niet uitgesloten door artikel 3 van het Besluit van 9 november 1830, werden reeds vroeger door een vaste gewoonte als vermogend beschouwd.

Maar is de militair op het ogenblik, i.e. na de wet van 1923 die de algemene dienstplicht inluidde, nog als onvermogend te beschouwen?

a) Het beginsel dat het vermoeden van onvermogen ook thans nog zal gehandhaafd worden in oorlogstijd laat mijns inziens geen plaats open voor betwisting.

b) Wat de kosteloze bijstand vóór de militaire rechtscolleges *in vredetijd* aangaat, stelde de h. de Crombrugge het volgende voor.

Op het ogenblik dat de vervolgte militair vóór de gerechtelijke commissie verschijnt (29), hetzij voor een eerste ondervraging, hetzij voor de inbetichtingstelling, zou hij in een mondeling of schriftelijk verzoek kunnen vragen toegelaten te worden tot het voordeel van de kosteloze rechtsbijstand. Dit verzoek zou tevens de verklaring van zijn onvermogen behelsen. De militaire overheid zou bij de over te maken stukken (30) een summier verslag kunnen voegen van de sommen die de betichte in de laatste zes maanden ten titel van wedde of soldij zou ontvangen hebben. Vervolgens zou de Krijgsauditeur aan de politiecommissaris of burge-

meester van de woonplaats van de betichte kunnen vragen bij het inlichtingsbulletijn een inlichting te voegen omtrent de bestaansmiddelen van de betrokkene zelf (en van zijn ouders). Die verklarende documenten zouden dan door de krijgsauditeur overgemaakt worden aan de voorzitter of de afgevaardigde van het Bureau voor kosteloze raadpleging van de zetel van de krijgsraad, die dan zou onderzoeken of de aanvraag gegrond voorkomt en, in bevestigend geval, een raadsman aanduiden. Hij zou zijn beslissing doen kennen aan de krijgsauditeur die ze op zijn beurt zou medelen aan de belanghebbende.

Uiteindelijk zou dat systeem neerkomen op het regiem voorzien door artikel 14 van de wet van 30 juli 1889, met dit verschil dat de nodige stappen door het Parket gedaan worden, teneinde te beletten dat de betichte militair, al was het maar één dag zou ontrokken worden aan zijn militaire dienst om zich de bewijzen van zijn onvermogen aan te schaffen.

3) Dat het vermoeden van onvermogen van de militair, de lege lata, juris et de jure zou zijn, druist in tegen de huidige werkelijkheid. Na de tweede wereldoorlog zagen wij dan ook een kentering ontstaan in de opvattingen omtrent het onvermogen van de militairen die vóór de militaire rechtscolleges verschenen. — « Le temps est heureusement passé où l'armée se composait uniquement d'indigents » (31). Wijlen Meester M. Tienrien van de Balie te Brussel voegt aan die snedige uittaling toe dat, in tegenstelling met de opvatting van de h. de Crombrugge, de kosteloosheid van de gerechtelijke bijstand niet voortspuit uit een wettekst, maar uit de feitelijke omstandigheden. Zijns inziens wijken de wettelijke beschikkingen inzake de militaire strafrechtspleging niet af van artikel 24 van het decreet van 14 december 1810, inhoudende het reglement op het beroep van advocaat en op de kosteloze bijstand. Dat artikel laat aan de Tuchtraad de zorg over te voorzien in de verdediging van onvermogenen door de oprichting van een bureau voor kosteloze raadpleging, en dienvolgens heeft dat bureau ook het recht het onvermogen van de belanghebbende te onderzoeken. — « En droit et en fait, la défense gratuite au répressif dépend seulement du Barreau : elle est la suite logique du décret ».

Hoewel de wettelijke beschikkingen hieromtrent ontbreken, meent Mr. Tienrien — en wij zijn het met hem eens — dat het wetboek voor militaire strafrechtspleging niet afwijkt van artikel 24 van het decreet dat onbetwistbaar aan het Bureau voor kosteloze raadpleging toelaat de graad van onvermogen te onderzoeken van al degenen die beroep doen op zijn diensten. Wij leggen hier ten andere nogmaals de nadruk op de mogelijkheid die aan de betichte toekomt om te verzaken aan de macht van de voorzitter van de krijgsraad ambtshalve advocaten aan te duiden, i.e. de ambtshalve aanduiding is louter facultatief in tegenstelling met de verdediging vóór de Assisenhoven.

Inzake het recht op ereloon van de advocaat die overeenkomstig het Besluit van de Voorlopige Regering van 9 november 1830 ambtshalve aangesteld werd en van de advocaat die door de eerste voorzitter van het militair gerechtshof aangesteld werd, besluit Mr. Tienrien als volgt: « ...conserve le droit, lorsque l'indigence n'a pas été examinée et dans le cas où le client a des ressources suffisantes, de solliciter le paiement d'un honoraire modéré et ce après avoir obtenu l'accord du président du bureau de la consultation gratuite » (32).

BESLUITEN inzake het ereloon der advocaten die ambtshalve met de verdediging van de betichten vóór de militaire rechtscollèges werden belast.

De lege lata.

I. Principiële beslissingen van de Tuchtraad bij de Orde der Advocaten te Brussel, dd. 15 februari 1955 :

« De Raad herinnert er aan dat de lege lata het in geen geval een advocaat die van ambtswege aangeduid werd toegelaten is zijn tussenkomst vóór het gerecht afhankelijk te stellen van het bekomen van een voorschot op ereloon of van een belofte ereloon te betalen.

» Beslist dat voortaan de aanvragen tot aanstelling van ambtswege, die bij de Orde toekomen, aan het hoofd der Orde of zijn afgevaardigde zullen overgemaakt worden, die zelf zal overgaan tot de gepaste aanstellingen telkens er voor de verdediging dient gezorgd van officieren en onderofficieren van het beroeps- of reserve-kader, evenals van bezoldigde beroepssoldaten, en die aanvragen die betrekking hebben op miliciens voor beschikking naar het Bureau voor kosteloze raadpleging zal zenden.

» Laat de stagiaires, die rechtstreeks door het hoofd van de Orde aangeduid werden toe, mits voorafgaande toestemming van de overheid die hen aangesteld heeft, een behoorlijk ereloon te vragen en zelfs een voorschot op gematigd ereloon.

» Erkent dat de verdediging van miliciens met soldij in beginsel kosteloos zal blijven, met dien verstande dat de stagiaires, die ermede belast zijn, een ereloon kunnen vragen in de voorwaarden en overeenkomstig de regels, die in het stagerement uiteengezet zijn voor de gewone zaken. »

Kortom, niets verzet er zich tegen dat in de gevallen, waarin het onvermogen uitgesloten is de advocaten die ambtshalve aangesteld werden een ereloon vragen en zelfs een redelijk voorschot, zonder hun tussenkomst nochtans afhankelijk te stellen — de lege lata althans — van een provisie of van een belofte ereloon te betalen.

De militaire overheid heeft zich ten andere herhaald malen met die beslissing eensgezind verklaard in de Algemene Orders van het Leger (33).

Alinea 3 van de aangehaalde beslissing laat plaats open voor discussie. « Laat de stagiaires, die rechtstreeks door het hoofd der Orde aangeduid werden toe, ... » En de anderen? Namelijk de advocaten-miliciens die zonder enige tussenkomst van de Orde door de voorzitter van de krijgsraad te velde in Duitsland aangeduid worden en de advocaten bij de Balie te Brussel die rechtstreeks door de eerste voorzitter van het militair gerechtshof aangeduid worden.

Bovendien moet een advocaat die geen stagiaire meer is niet de bedoelde toestemming krijgen om ereloon te vragen. Wij vragen ons terecht af waarop dat onderscheid anders kan gesteund zijn dan op de betreunde samensmelting van de twee wezenlijk onderscheiden begrippen, namelijk: de ambtshalve aanduiding vóór de militaire rechtscollèges, zoals die geregeld werd door de wet, en de kosteloze tussenkomst van de aldus aangeduide advocaten.

II. Principiële beslissing van de Tuchtraad bij de Orde der Advocaten te Antwerpen, dd. 15 december 1955 :

« 1. Aan militairen die hun dienstitijd volbrengen en in het algemeen als onvermogen worden beschouwd,

mag door de stagiaires ambtshalve belast met hun verdediging vóór de Krijgsjurisdicties, geen provisie op ereloon en evenmin ereloon gevraagd worden.

» 2. In alle gevallen mag *spontaan* aangeboden ereloon in ontvangst genomen worden, echter onder controle van de Voorzitters van het Bureau voor kosteloze rechtsbijstand.

» 3. Aan beroepsmilitairen (officieren, onderofficieren en manschappen) mag door ambtshalve optredende stagiaires wel provisie op ereloon gevraagd worden, doch na voorafgaande taxatie door de Voorzitters van het Bureau voor kosteloze rechtsbijstand. »

III. Principiële beslissing van de Tuchtraad bij de Orde der Advocaten te Luik, dd. 19 juni 1956 :

Voorafgegaan door enkele pertinente overwegingen heeft de Raad der Orde in zijn zitting van 19 juni 1956 volgende beslissingen geveld :

Art. 1 : Toute demande de défense devant le Conseil de guerre, introduite avant l'audience du dit Conseil, sera transmise, par l'autorité qui l'aura reçue, à Monsieur le Bâtonnier de l'Ordre ou à son délégué, choisi au sein du Conseil de l'Ordre; qui en accusera réception.

Art. 2 : Le Bâtonnier ou son délégué désignera le défenseur en le choisissant sur la liste dont il est question à l'article 5. Le choix du défenseur commis d'office peut se porter en dehors de cette liste. La désignation faite est communiquée à l'autorité qui a transmis la demande, au défenseur commis et à l'accusé, qui sera par la même occasion, prévenu que l'intervention du conseil commis entraînera la déduction d'un honoraire et le remboursement des frais exposés, voire d'une provision.

Art. 3 : L'avocat commis d'office à l'audience, par le Président du Conseil de guerre, ou comme il vient d'être dit ci-devant lorsque son intervention sera terminée soumettra à l'avis du Bâtonnier ou de son délégué, son état de débours et honoraires, lequel sera taxé. L'avocat commis pourra également soumettre à taxation, avec justification à l'appui, une demande de provision sur honoraires.

Les demandes de taxation devront être établies avec une particulière modération. En aucun cas un avocat désigné d'office ne peut subordonner son intervention devant le Conseil de guerre à la liquidation de la provision taxée ou à la promesse d'un honoraire et au remboursement des débours exposés.

Aucune procédure en récupération des honoraires taxés ne pourra être intentée sans l'autorisation préalable du Bâtonnier.

Art. 4 : Tout militaire qui produira un Certificat d'Indigence se verra désigner un défenseur d'office par le Bureau des Consultations Gratuites compétent.

Art. 5 : Le Bâtonnier ou son délégué arrête la liste des avocats stagiaires ou non qui acceptent de plaider d'office devant le Conseil de guerre. Ne figurent sur cette liste que les avocats qui le demandent et qui sont agréés par le Bâtonnier ou son délégué.

* * *

De lege ferenda.

Mijns inziens zou de bijstand vóór de militaire rechtscollèges aan hetzelfde regime moeten onderworpen zijn als de bijstand vóór de correctionele rechtbanken, zoals die voorzien is door artikel 14 van de

wet van 30 juli 1889 inzake de gerechtelijke bijstand ⁽³⁴⁾, gebeurlijk geschakeerd door het systeem van tussenkomst van het militair parket voor wat betreft het bekomen van de bewijzen van onvermogen, zoals dat voorgesteld werd door de h. de Crombrugge de Loringhe.

Tenzij het Bureau voor kosteloze raadpleging aan de betrokkene de kosteloze tussenkomst van een advocaat of een advocaat Pro Deo toekent, is de betichte bijgestaan door een ambtshalve aangeduide advocaat gehouden ereloon te betalen. Slechts nadat het Bureau voor kosteloze raadpleging op grond van de stukken ad hoc het onvermogen van de verzoeker zal vastgesteld hebben, zullen de begrippen ambtshalve aanstelling en kosteloze bijstand van een advocaat samenvallen.

Tussen de ambtshalve aangeduide advocaat en de gekozen advocaat zou slechts dit verschil mogen bestaan dat de eerste door de voorzitter van de krijgsraad voor de betichte en de tweede door de betichte zelf gekozen wordt. Het erloon van de ambtshalve aangeduide advocaat zou dus evenals het erloon van de vrij gekozen advocaat een aangelegenheid worden die uitsluitend dient geregeld tussen de betrokken advocaat en zijn cliënt. Teneinde nochtans overdrijvingen in de ene of in de andere zin bij het bepalen van het erloon door de ambtshalve aangeduide advocaten te keer te gaan, menen wij geen bezwaar te zien in de opstelling van een erloonschaal bestemd voor de advocaten die ambtshalve door de voorzitter van de militaire rechtscolleges met de verdediging van een betichte werden belast, met dit voorbehoud wel te verstaan dat de schaal opgesteld wordt door de Orde der Advocaten. Kortom, wat wij beogen is niet zozeer het systeem van aanstelling van ambtswege te bekritiseren dan wel een onderscheid te scheppen tussen de advocaat van ambtswege en de advocaat Pro Deo.

Het kan immers noch billijk, noch logisch zijn dat beroepsmilitairen die dikwijls meer verdienen dan de advocaat die met hun verdediging belast werd, ten onrechte zouden blijven genieten van het vermoeden van onvermogen, zonder gehouden te zijn de bewezen diensten te vergoeden, zoals ieder ander burger. Elke moeite verdient loon, hoewel wij de vruchten van zedelijke en professionele aard die de jonge advocaten oogsten door hun tussenkomst vóór de militaire rechtscolleges niet willen onderschatten ⁽³⁵⁾. Maar helaas, heden ten dage kan niemand zich nog de weelde veroorloven het recht te beoefenen uit liefde voor de kunst of uit zuivere philanthropie.

Indien de militaire overheid elke betichte vóór de militaire rechtscolleges van een kosteloze ambtshalve aanstelling wil laten genieten, dan verplaatst zich het probleem naar een kwestie van interne regeling. Voor de Balie is het zonder belang te weten door wie uiteindelijk het erloon betaald wordt ⁽³⁶⁾. Inderdaad, het standpunt van de Balie kan als volgt samengevat worden: *de tussenkomst van een advocaat in de verdediging van een niet-onvermogene, ook al is hij militair, moet vergoed worden; de uitzonderingen ten voordele van de militaire betichten zouden niet stroken met de algemene beginselen van de gerechtelijke bijstand, evenmin als met het Tuchtreglement van de Orde der Advocaten en stricto sensu een niet te rechtvaardigen uitbuiting van de Balie vóór de militaire rechtscolleges uitmaken.*

Quid ereloon van de advocaat ambtshalve door de Voorzitter van het Militair Gerechtshof aangeduid?

Voor wat de vrij gekozen advocaten (of niet-advoca-

ten) die toelating hebben bekomen van de voorzitter) betreft is het ereloon het voorwerp van een overeenkomst tussen advocaat en client, juist zoals dat het geval is vóór de andere rechtscolleges.

Zoals wij hoger hebben uiteengezet zijn de bepalingen van de Voorlopige Onderrichting van 1814 nog steeds toepasselijk. Hoe is nu de kwestie van het ereloon in die Onderrichting geregeld?

Artikel 122: « Wanneer iemand in zijn zaak geen praktizijn vrijwillig bekomen kan, zal het Hof aan hem een praktizijn toevoegen, om hem daarin te dienen, hetzij tegen genot van salaris, hetzij gratis, indien hij van zijn onvermogen doet blijken, waaraan zich geen praktizijn zal mogen onttrekken ».

Artikel 123: « De praktizijs bij het hof zullen zich in het berekenen van hun salaris gedragen naar het reglement door den Vorst te arresteren ».

Naar luid van artikel 124 zal het Hof waken over de wijze van berekening van het salaris en in bepaalde zaken verbieden een salaris te vragen. Bij onze Noorderburen is het thans nog de voorzitter van het Hoge Hof die het bedrag van het ereloon bepaalt op basis van een door de raadsman in te dienen declaratie.

De artikels 122 en 123 blijven slechts toepasselijk, voor zover zij verenigbaar zijn met onze instellingen. Bij interpretatie van voormelde artikels en artikel 124, zou de voorzitter van het hof oordelen over de al dan niet kosteloze tussenkomst van de ambtshalve aangeduide advocaat, wat regelrecht indruist tegen het Decreet van 1810 ⁽³⁷⁾. Wij mogen hier dus wel gewagen van een dilemma.

Enerzijds rust op de voorzitter van het militair gerechtshof de wettelijke verplichting elke betichte zo hij geen advocaat gekozen heeft, er hem een ambtshalve toe te voegen, maar anderzijds behoort de organisatie van de ambtshalve verdediging tot de bevoegdheid van de Balie en moet zij voorbehouden blijven aan de gezagdragers van de Orde, om namelijk misbruiken te voorkomen en de taxatie van kosten en ereloon te verzekeren, evenals van gebeurlijke provisies verschuldigd aan de ambtshalve aangestelde raadslieden.

Kortom, de tekst van artikel 122 van de Voorlopige Onderrichting past volkomen in het raam van onze stelling de lege ferenda, indien niet getornd wordt aan de genoemde prerogatieven van de Balie inzake ambtshalve aanstelling en onderzoek naar de echtheid van het onvermogen: « ... hetzij tegen genot van een salaris, *hetzij gratis, indien hij van zijn onvermogen doet blijken* ».

* * *

Overzicht van de toestand in andere landen.

Ik had aanvankelijk de bedoeling uit een vergelijking met de toestand in andere landen een stelsel de lege ferenda uit te bouwen. Dat opzet bleek nadien onmogelijk te verwezenlijken, omdat in ieder der bestudeerde stelsels de grondbeginselen verschillend zijn. En uiteindelijk bleek het stelsel dat ik hiervoor de lege ferenda heb verdedigd, het enige dat kan aangenomen worden zonder fundamentele wijzigingen te brengen aan de thans bestaande toestand, zodat het kort overzicht dat ik hier thans geef over de toestand in andere landen uitsluitend ten illustratieve titel bedoeld werd.

Het lijkt mij nochtans aangewezen te wijzen op een of meer aspecten van de in de vreemde bestaande regeling die in België de volle aandacht kunnen weerhouden, zoals « les officiers défenseurs » in Frankrijk,

de tussenkomst van 's lands kas tot vergoeding van de ambtshalve aangestelde advocaten in Nederland, nivellering van de ongelijkheid tussen openbare aanklager en de verdediging in de States, een ereloon-schema in Groot-Brittannië.

I. Nederland.

a) Aanstelling.

In Nederland is het verdedigingsrecht der betichten vóór de militaire rechtscolleges geregeld door artikel 116 van de Regtspleging bij de Landmacht gearresteerd bij besluit van den Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden van 20 juli 1814, Stb. nr. 85, zoals die wet thans, na herhaaldelijk te zijn gewijzigd, luidt:

«In het formulier van betekening van het bevel tot bijeenkomst van den Krijgsraad zal worden opgenomen de mededeling, dat de beschuldigde zich bij de behandeling van zijne zaak door een gekozen of toegevoegden raadsman kan doen bijstaan.

«Aan de beschuldigde wordt, op zijn daartoe strekkend, ten minste vier dagen vóór de aanvang van het onderzoek ter terechtzitting ingediend verzoek, een raadsman toegevoegd. De toegevoegde raadsman kan daarna alsnog door een gekozen raadsman worden vervangen, mits deze van de vervanging onverwijld aan den President van den Krijgsraad kennis geve.

«Als raadslieden mogen worden gekozen of toegevoegd Advocaten, binnen het Rijk de praktijk uitoefenende, en voorts Officieren van de Landmagt, geen lid van den Krijgsraad, Officier-Commissaris of Secretaris zijnde. Nogtans zal de toevoeging van een Officier alleen dan geschieden, indien een Advocaat niet beschikbaar is, tenzij de beklagde uitdrukkelijk zijn wenssen te kennen geeft, dat hem een Officier als raadsman wordt toegevoegd.

«De toevoeging geschiedt door den President van den Krijgsraad uit de Advocaten en voorts op verzoek van den President door den Commandierenden Officier van het Garnizoen der hoofdplaats van het arrondissement of district uit de Officieren van de Landmagt, die zich bij hem hebben aangemeld als bereid zich eene toevoeging als raadsman voor dien Krijgsraad te laten welgevalen. De secretaris van den Krijgsraad geeft onverwijld van die toevoeging kennis aan den beklagden en aan den toegevoegden raadsman».

Wij zien dus dat de toevoeging geschiedt zowel aan wel- als nietvermogenen door de Presidenten van de Krijgsraden en het Hoog Militair Gerechtshof. De beklagde is daaraan niet gebonden. Hij kan te allen tijde, dus ook na toevoeging een raadsman kiezen. Voor de toegevoegde advocaat bestaat geen verplichting als voor de advocaat die in gewone strafzaken wordt toegevoegd (art. 40 e.v. Wetboek van Strafvordering). De advocaten, die voor het behandelen van militaire strafzaken zich bij de Krijgsraad en Hoog Militair Gerechtshof laten inschrijven en zich ook bereid verklaard hebben als toegevoegd raadsman op te treden, zullen uiteraard niet dan op goede gronden een toevoeging weigeren.

b) Ereloon.

Het ereloon dat aan de ambtshalve toegevoegde raadsman (advocaat, wel te verstaan) toekomt, wordt geregeld door het Koninklijk Besluit van 21 februari 1951, Stb. 56, waarvan artikel 2 luidt:

«Het bedrag van de toelage (die de toegevoegde advocaten toekomt krachtens artikel 1) wordt voor

elk geval bepaald door de voorzitter van het College, voor hetwelk de zaak dient, *die zijn beslissing stelt op de door de raadsman in te dienen declaratie*. Dit bedrag bedraagt ten hoogste vijftig gulden.

«De toelage wordt uit 's lands kas betaald».

Daar buiten mag de advocaat aan zijn client niets berekenen en zelfs van de client niets, behoudens een attentie, aanvaarden.

In de praktijk wordt de toelage, ook wanneer de advocaat in meer dan één op dezelfde zitting dienende zaak is toegevoegd, op het maximum bedrag vastgesteld. De President van het Hoog Militair Gerechtshof mag een advocaat nochtans niet in meer dan 2 op één zitting dienende zaken toevoegen.

* * *

II. Verenigde Staten van Amerika.

In de States werd het recht op bijstand geregeld door de Uniform Code of Military Justice, goedgekeurd in 1950 en uitvoerbaar sinds mei 1951, en bovendien door de beslissingen van het Militair Hof van beroep van de Verenigde Staten, die kracht van precedent hebben.

Het recht op verdediging en de vorm ervan verschilt naargelang het soort krijgsraad. Er zijn namelijk drie soorten krijgsraden: 1° de kleine (summary); 2° de bijzondere (special) en 3° de algemene (general).

1° De kleine krijgsraad bestaat uit een officier die niet noodzakelijk wettelijk aangesteld moet zijn en die tegelijkertijd de betichte en de Staat vertegenwoordigt. De maximumstraf die door een kleine krijgsraad kan opgelegd worden is opsluiting met dwangarbeid van één maand, verlaging in graad (reduction in grade) en verbeurdverklaring van twee derde der wedde voor één maand. Een raadsman is niet voorzien voor personen die voor de kleine krijgsraden gedaagd worden.

2° De bijzondere krijgsraad bestaat uit minstens drie leden, een openbare aanklager en een verdediger. Het is niet noodzakelijk dat enig lid of raadsman wettelijk zou bevoegd zijn. Een woordelijk verslag van de proceduur is in het Leger niet vereist, wel een bondig openbaar verslag. Bijzondere krijgsraden in het Leger kunnen een maximumstraf van zes maanden opsluiting met dwangarbeid, degradatie tot de laagste graad (reduction to the lowest enlisted grade) en verbeurdverklaring van twee derden van het loon per maand gedurende zes maand uitspreken.

3° De algemene krijgsraad mag iedere straf uitspreken die voorzien is door de Uniform Code of Military Justice en de Manual for Courts-Martial voor het misdrijf of de misdrijven, waarvoor betichte vervolgd wordt. De algemene krijgsraad bestaat uit vijf leden, waarbij een wetsofficier (rechter), een openbare aanklager en een raadsman van de verdediging gevoegd worden, die wettelijk bevoegd zijn.

De verdediging vóór de bijzondere en de algemene krijgsraad:

a) Personen die vóór de bijzondere en de algemene krijgsraad gedaagd worden hebben het recht vertegenwoordigd te worden door een verdediger, *vrij van lasten door de regering aangesteld*. Die raadslieden worden aangeduid door de officier die de krijgsraad samenroept en aangesteld door de beschikking die de krijgsraad inricht. Gewoonlijk is de raadsman die vóór een bijzondere krijgsraad aangeduid wordt niet officieel bevoegd. Nogtans indien de raadsman van de regering officieel bevoegd is, moet ook de betichte

bijgestaan worden door een raadsman met officiële bevoegdheden. De raadsman die ambtshalve aangeduid wordt vóór de algemene krijgsraad moet in ieder geval officieel bevoegd zijn en moet de Judge Advocate General bevestigen dat hij bekwaam is de plichten van raadsman te vervullen.

Een betichte mag zijn ambtshalve aangeduide raadsman verontschuldigen en hij moet door niemand bijgestaan worden indien dat zijn weloverwogen en vrijwillige beslissing is. Indien hij nochtans ambtshalve verdedigd wordt dient de raadsman advocaat te zijn, of de betichte moet zichzelf verdedigen. Voor de algemene krijgsraad kan hij echter niet bijgestaan worden door een niet-advocaat.

b) Behoudens het recht een verdediger aan te stellen kan een betichte zo hij dat wenst een persoonlijke raadsman nemen. Die raadsman kan militair zijn indien dat normalerwijze nuttig zou zijn of het kan een burgerlijk raadsman zijn, door de betichte op eigen kosten gekozen. Gewoonlijk kan een ambtshalve militaire of persoonlijk militaire raadsman niet weigeren tussen te komen, tenzij zou blijken dat hij om persoonlijke of andere redenen de betichte niet behoorlijk kan bijstaan.

Enkel het militair personeel kan als raadsman aangesteld worden door het samenroepend gezag, i.e. een burgerlijk advocaat kan nooit verzocht worden ambtshalve een betichte vóór de krijgsraad bij te staan.

Quid ereloon? Noch de *ambtshalve* militaire, noch de *persoonlijke* militaire raadslieden hebben recht op ereloon. Het ereloon dat door een betichte aan een burgerlijk advocaat betaald wordt is een aangelegenheid die uitsluitend dient geregeld tussen de betichte en zijn advocaat. Noch de krijgsraad, noch enige andere militaire instantie komt tussen tot de reglementering ervan.

* * *

III. Engeland.

Het Engels militair recht is vervat in de Army Act van 1955 en de Queen's Regulations van 1955 (cfr. onze Koninklijke Besluiten).

a) Algemeen beginsel.

De militair die vóór de krijgsraad gedaagd wordt kan zich laten bijstaan door een persoon van zijn eigen keuze, met dit voorbehoud dat die persoon onderworpen moet zijn aan de militaire wetten.

Gewoonlijk is het een officier van de eenheid van betichte. Indien deze evenwel niet zelf kiest zal zijn Commanding Officer overgaan tot de aanduiding van een officier, die niet gerechtigd is ereloon te vragen. Niets belet evenwel de betichte, op eigen kosten, beroep te doen op een burgerlijk advocaat.

b) Practijk.

In uitsluitend militaire misdrijven, zoals onwettige afwezigheid, desertie, insubordinatie zal zowel de openbare aanklager als de verdediger een regiments-officier zijn. Wanneer de militair nochtans beticht is van een ernstig misdrijf van gemeen recht, zoals diefstal, bedrog, aanranding, zedenmisdrijven, enzomeer, wordt het noodzakelijk geacht dat de zaak vervolgd wordt door een ambtenaar van het Departement van Landsverdediging die steeds procureur of advocaat zal zijn, in welk geval bovendien de

militaire voorzitter van de krijgsraad zal bijgestaan worden door een lid van het organisme « Judge Advocate General's Departement » in rechts- en procedureaangelegenheden (cfr. onze burgerlijke magistratuur). In die gevallen kan de betichte onder de hiernabepaalde voorwaarden beroep doen op de tussenkomst van een burgerlijk advocaat die bereid is tussen te komen volgens een wettelijk ereloon-schema. Die voorwaarden zijn:

1) Indien de zaak, zo de betichte niet militair ware geweest, vóór de criminele rechtbank van het Verenigd Koninkrijk zou gebracht zijn.

2) Indien de betichte vervolgd wordt door een openbare aanklager met rechtskundige bevoegdheid of wanneer rechtskundige moeilijkheden oprijzen, evenals wanneer een deskundig onderzoek vereist wordt.

Erelonen van advocaten.

De erelonen worden aan de advocaten toegekend volgens een vaste schaal voor elke dag in het gerechtshof en worden betaald uit 's lands kas, onder controle van de Gerechtelijke Dienst van het leger. Dezelfde regeling, nl. de vergoeding volgens een wettelijk schema, is van kracht voor de advocaten die naar Duitsland gaan om een aldaar gekazerneerde militair te verdedigen. In het Verre en Midden-Oosten zal het normaal een advocaat zijn die ter plaatse is.

Kortom, wij moeten de krijgsraden in Engeland in twee categorieën onderscheiden:

1° Krijgsraden uitsluitend samengesteld uit leger-officiëren en waar de gerechtelijke vervolging én de verdediging rust op legerofficiëren. Die officieren, hetzij aangeduid door de Commanding Officer, hetzij gekozen door de betichte, hebben geen recht op ereloon.

2° De Krijgsraden waarin een rechter zetelt samen met de Legerofficiëren die de raad samenstellen. De gerechtelijke vervolging geschiedt dan door een wettelijk bevoegd ambtenaar en de verdediging wordt waargenomen door een advocaat, hetzij in dienst onder het vastgesteld ereloon-schema en betaald uit 's lands kas, hetzij door de betichte op eigen kosten gekozen. Op deze algemene regel werd mij door een Londons confrater een uitzondering meegedeeld. Een piloot tegen wie ernstige beschuldigingen werden weerhouden mocht met instemming van de Directeur van de Gerechtelijke Dienst zijn eigen advocaat kiezen op kosten van de Staat.

* * *

IV. Frankrijk.

a) Algemene beginselen.

Zowel in oorlogs- als in vreedstijd moet de militaire betichte verplichtend bijgestaan worden door een verdediger zowel vóór de onderzoeksrechtsmacht als voor de rechtsmacht van wijzen, wat ook de aard van het misdrijf moge zijn.

Dat beginsel kent slechts één uitzondering. Voor de onderzoeksrechtsmacht kan de betichte afstand doen van de bijstand van een verdediger, maar die verzaking dient uitdrukkelijk te zijn (artikel 48 van het Wetboek der Rechtspleging bij de Landmacht).

De betichte kan zijn raadsman vrij kiezen onder de advocaten ingeschreven op de tabel of toegelaten tot de stage.

b) *In vredestijd.*1) *Onderzoeksrechtsmacht.*

Bij ontstentenis van een door de betichte gekozen raadsman, wordt er hem een ambtshalve aangeduid, op verzoek van de onderzoeksrechter door de Stafhouder der Orde of, indien geen Stafhouder bestaat door de Voorzitter van de burgerlijke rechtbank (artikel 46 van het Wetboek der Rechtspleging bij de Landmacht).

2) *Rechtsmacht van wijzen.*

Buiten de advocaten mag de betichte een raadsman kiezen of vragen dat een raadsman zou aangeduid worden onder de militairen. De beslissing hangt af van de Opperbevelhebber der territoriale omschrijving (artikel 46 van het Wetboek der Rechtspleging bij de Landmacht).

Bij gebrek aan keuze wordt de raadsman aangeduid door de Voorzitter van de rechtbank (artikel 71 van het Wetboek der Rechtspleging bij de Landmacht).

Ingeval van rechtstreekse dagvaarding, bij gebrek aan keuze door de betichte, wordt ambtshalve een verdediger aangeduid door de Regeringscommissaris (artikel 42bis van het Wetboek der Rechtspleging bij de Landmacht), die de functie heeft van openbare aanklager.

c) *In oorlogstijd.*

1) *In territoriale omschrijvingen* worden dezelfde regels toegepast als in vredestijd.

2) *Bij de legers te velde of bij de eenheden aangewezen om buiten het grondgebied van de Franse Republiek te stationneren.*

Bij toepassing van artikel 156 van het Wetboek der Rechtspleging bij de Landmacht, wordt de verdediging verzekerd door *officiëren-verdedigers* (officiers défenseurs), die genomen worden onder de advocaten, professoren in de rechten, magistraten, ministeriële officieren, gehecht bij de Gerechtelijke Dienst in het Leger. Die verdedigers worden in graad *gelijkgesteld* met deze toegekend aan de substituut-krijgsauditeur (Kapitein).

Indien de betichte geen raadsman kiest of indien de aangeduide of gekozen raadsman belet is, wordt een officier-verdediger door de militaire onderzoeksrechter aangeduid of ingeval van voorziening in verbreking door de voorzitter van het Hof.

Indien geen officieren-verdedigers werden opgeroepen of wederopgeroepen onder de wapens, duiden dezelfde gezagsdragers ambtshalve een raadsman aan onder de advocaten of pleitbezorgers, of onder de militairen of gelijkgestelden die een rechtsdiploma bezitten of universitaire functies bekleden, of onder de gelijkgestelde officieren.

3) *Bij de troepen die in de territoriale omschrijving of op het front omsingeld of belegerd zijn.*

Indien de beschuldigde tijdens het onderzoek geen raadsman gekozen heeft of ingeval van rechtstreekse dagvaarding zonder voorafgaande veritting, duidt de regeringscommissaris ambtshalve een verdediger aan. Nochtans, kan de betichte tot de opening der debatten, een verdediger van zijn keuze aanduiden.

De bestendige militaire verbrekingshoven.

Vóór de bestendige militaire Verbrekingshoven wordt de verdediging verzekerd door advocaten ingeschreven op de tabel of toegelaten tot de stage die, bij afwezigheid van keuze door de betichte, ambtshalve aangeduid worden door de voorzitter der Rechtbank.

Het ereloon.

De ambtshalve aanduiding is een werkelijke kosteloze gerechtelijke bijstand welke ook de fortuintoestand zij van de betichte. En in geen enkel geval mogen de ambtshalve aangeduide verdedigers een ereloon vragen of aanrekenen.

De officieren-verdedigers die opgeroepen of wederopgeroepen werden onder de wapens ontvangen de soldij met betrekking tot de graad die hen bij gelijkshakeling is toegekend.

In geen enkel geval wordt het ereloon van de verdediger in de gerechtskosten aangerekend.

* * *

V. *Duitse Bondsrepubliek.*

In de D.B.R. wordt de strafrechtsmacht voor soldaten door de *gewone* rechtbanken uitgeoefend.

De aanstelling en het ereloon van advocaten naar aanleiding van de verdediging van militairen worden dienvolgens geregeld naar de algemene voorschriften van de strafrechtspleging die voor alle burgers gelden.

Het is evenwel belangrijk te vermelden dat de D.B.R. eigenlijke « Wehrdienstgerichte » ingericht heeft voor Dienststrafrechtspleging en voor het behandelen der klachten uitgaande van soldaten.

Paragraaf 69 van de Wehrdisziplinarordnung van 15 maart 1957, Bundesgesetzblatt I S. 189, behandelt de verdediging in een tuchtrechtelijke procedure en luidt als volgt :

« De beschuldigde kan zich in iedere stand van het onderzoek door een verdediger laten bijstaan. De voorzitter van de troependienstkamer stelt voor de beschuldigde, die nog geen verdediger gekozen heeft, op aanvraag of ambtshalve een verdediger aan, wanneer dezes medewerking aangewezen blijkt. Indien de beschuldigde minderjarig is, moet hem in ieder geval een verdediger aangeduid worden. »

« Verdedigers voor het « Truppendienstgericht » kunnen zijn, zowel de bij een rechtbank van het bevoegd gebied toegelaten advocaten en andere personen die in het kader van de gerechtelijke inrichting een rechterlijke bevoegdheid hebben of op grond van de bij een algemeen administratief gerecht voorgeschreven examens, als militairen. Als verdediger voor het Bundesdisziplinarhof zijn enkel personen toegelaten die in het raam van de gerechtelijke inrichting een juridische bevoegdheid bezitten of bevoegd zijn op grond van de bij een algemeen administratief gerecht voorgeschreven examens.

« De verdediger heeft, evenals de beschuldigde het recht inzage te nemen van het dossier ».

Wanneer advocaten verdediger zijn, bekomen zij een ereloon volgens de Bundesgebührenordnung für Rechtsanwälte dd. 26 juli 1957, Bundesgesetzblatt, I S. 907. Terzake zijn de voorschriften van paragraaf 109 in verband met paragrafen 83 en volgende van toepassing. Volgens die voorschriften kan de als verdediger gekozen advocaat een ereloon aan zijn cliënt vragen tot beloop van een wettelijk vastgesteld bedrag. Is de advocaat gerechtelijk (ambtshalve) aangesteld, zo bekomt hij bepaalde bijdragen uit de Staatskas, voor ieder geval nader in de wet omschreven.

De advocaten-miliciens bij de Belgische strijdkrachten in Duitsland.

I. Hun aanstelling.

De ambtshalve aanstelling van advocaten-miliciens geschiedt overeenkomstig een Algemeen Order van het Ministerie van Landsverdediging J/52, par. 4, c) dd. 23 oktober 1957: «De RO, KRO en miliciens universitaires, rechtskundige raadgevers kunnen gevorderd worden, *indien zij advocaat zijn*, om de verdediging der beschuldigten vóór de krijgsraad der BSD op zich te nemen. Indien zij niet ingeschreven zijn bij een balie kunnen zij nochtans voor deze jurisdictie tussenkomen zo zij door beklagden gekozen worden om hun verdediging te verzekeren».

De lijsten van advocaten, doctors in de rechten en licentiaten in het notariaat die deel uitmaken van eenheden gestationneerd in de Duitse Bondsrepubliek worden regelmatig overgemaakt aan de krijgsauditoren te velde. Die lijsten worden bovendien regelmatig bijgewerkt aan de hand van inlichtingen die de militaire overheid maandelijks laat worden betreffende nieuwe advocaten-miliciens en deze met onbepaald verlof. Aan de hand van deze lijsten duiden de uittredende voorzitters de advocaten aan die de betichten op de zitting van de volgende maand zullen verdedigen.

Voor die aanduiding trachten de voorzitters er rekening mee te houden dat het wenselijk is dat de ambtshalve aangeduide advocaat zo dicht mogelijk daar gekozen wordt waar de betichte zich bevindt, teneinde deze toe te laten gemakkelijker in betrekking te komen met zijn raadsman, met dit voorbehoud evenwel dat bepaalde voorzitters het soms delicaat vinden dat advocaat en betichte tot dezelfde eenheid behoren, terwijl andere er juist de voorkeur aan geven.

Sinds de advocaten-miliciens regelmatig ambtshalve aangeduid worden om de vervolgde militairen te verdedigen, worden de hogervermelde lijsten uitgehangen in de prevotale gevangenissen der BSD te Neheim en te Longerich, teneinde aan de gedetineerden toe te laten beroep te doen op een raadsman vanaf het ogenblik dat zij in verzekerde bewaring gesteld zijn.

* * *

De beslissing tot aanduiding van ambtswege van advocaten-miliciens bij de Belgische Strijdkrachten in Duitsland heeft zo geen verzet dan toch een scherpe kritiek uitgelokt en is zelfs aanleiding geweest tot een Parlementaire Vraag n° 10 dd. 12 september 1958, uitgaande van de heer Delwaide (38).

De h. Delwaide wees erop dat die beslissing hem aanvechtbaar leek, omdat in de meeste gevallen, de advocaten-miliciens zich niet in de vereiste voorwaarden bevinden om de in betichting gestelde militairen met de vereiste *ervaring, bekwaamheid en onafhankelijkheid* vóór de krijgsraden te verdedigen of bij te staan, hoewel een doeltreffende verdediging vóór de krijgsraden noodzakelijk is daar hun beslissingen voor de betrokkenen dikwijls belangrijke gevolgen kunnen hebben.

Die parlementaire vraag is mijns inziens grotendeels gegrond en verscheidene confraters-miliciens hebben reeds doen opmerken hoe delicaat hun optreden is vóór de krijgsraad. Zeer dikwijls moeten zij vóór hun eigen oversten pleiten, soms zelfs moeten zij hun eigen oversten-getuigen interpelleren, met het gevolg dat zij kunnen gehinderd worden in de

vrijheid van het woord. En hoewel de advocaten-miliciens regelmatig ingeschreven zijn aan de Balie (in algemene regel op de lijst der advocaten-stagiaires tenzij het wederopgeroepen betreft) en als dusdanig behoren tot degenen die als verdedigers voorzien worden overeenkomstig art. 3 van het Besluit van de voorlopige regering van 9 november 1830, is het zeer dikwijls het geval dat ze hun eed slechts afgelegd hebben en op de tabel werden ingeschreven juist vóór en soms tijdens hun militaire dienst. Het is dus zeer begrijpelijk dat hun bekwaamheid in ernstige zaken grotelijks tekort schiet. Vermits echter het overgroot deel der zaken die door de krijgsraad te velde behandeld worden slechts een aangepaste uiteenzetting der verzachtende omstandigheden vereisen, is die jurisdictie het best geschikt oefenterrein voor een jonge discipel van Cujas.

In zijn antwoord op de vermelde parlementaire vraag, verzekerde de Minister van Landsverdediging bovendien dat het alleen ging om een eenvoudige mogelijkheid voor de voorzitter van de krijgsraad om advocaten-miliciens aan te duiden. «Het staat hem eveneens vrij zoals in het verleden, deze verdedigers aan te duiden onder de advocaten die uit België komen. In de praktijk duidt de voorzitter soms een advocaat aan die uit België komt, soms een advocaat die behoort tot een eenheid die in Duitsland gelegerd is. Hij handelt in geweten, teneinde aan de betichte de best mogelijke verdediging te verzekeren. Men mag volstrekt niet beweren dat de ene manier van aanduiding meer voordeel biedt dan de andere. De advocaten die behoren tot een in Duitsland gelegerde eenheid, zijn ter plaatse, kunnen meer contacten onderhouden met de betichte en hebben soms een uitgebreider kennis van het militair milieu. Integendeel, in sommige moeilijke zaken, kan de aanduiding van een uit België komende advocaat verkieslijker schijnen in de mate waarin hij een grotere juridische ondervinding bezit» (39).

Ook van de kant van de Balie toonde men een bezorgdheid omtrent de aanstelling van advocaten-miliciens vóór de Krijgsraden in Duitsland. In oktober 1958 werd in dat verband door Meester Ernest Van den Berghe, Voorzitter van het Bureau voor kosteloze raadpleging bij de Balie te Antwerpen een verslag bij de Tuchtraad neergelegd. Ik veroorloof mij hieruit het volgende besluit te vermelden: «Advocaten-miliciens dienen steeds indachtig te zijn dat zij als advocaten het voorrecht hebben van de vrijheid van het woord en de vrijheid van verdediging. Daarom beschikken zij *uitsluitend en in alle omstandigheden* over het recht te oordelen of de zwaarwichtigheid of de kiesheid van de zaak de bijstand van een tweede raadsman vereist, en of zij gezien de aard van de zaak en in de omstandigheden waarin zij moet gepleit worden al dan niet als verdediger kunnen optreden».

Evenals de h. Delwaide, schijnt ook Meester Van den Berghe van oordeel dat de getroffen beslissing uitgaat van het Auditoraat-generaal. Wij willen hierbij doen opmerken dat het Auditoraat-generaal bij het Militair Gerechtshof te Brussel niet overgaat tot de aanduiding der advocaten. Het A.G. dient eenvoudig als tussenpersoon om aan de van ambtswege aangeduide advocaten die uit België komen, de toelating te verlenen om de dagelijkse verlofgangstrein (DVT) te nemen, om hun een kamer voor te behouden in het transithotel en aan het Departement van Landsverdediging de onkostenstaten over te maken van hun verplaatsing en van hun verblijf in Duitsland (Voormeld antwoord van de Minister).

II. Verhouding met het aantal der door de stafhouder ambtshalve aangeduide advocaten.

Het staat in beginsel de voorzitter van de krijgsraad te velde volkomen vrij alleen advocaten-miliciens bij de BSD ambtshalve aan te duiden, of uitsluitend een stafhouder in België voor de aanduiding te machtigen. Vandaar dat de verhouding soms veranderlijk is. Sommige voorzitters kunnen een voorkeur hebben of voor de ene of voor de andere categorie. Bovendien is de verhouding wisselvallig volgens het aantal miliciens die in de sector van de krijgsraad onder de wapens en beschikbaar zijn. Het gebeurt eveneens dat de voorzitters van de krijgsraad te velde gemakshalve een strekking hebben tot aanduiding van advocaten uit eenzelfde categorie.

Het zal wel niet betwist worden dat de macht van de voorzitter ambtshalve advocaten aan te duiden buitensporig is, zelfs al zou men ze vergelijken met deze toegekend aan de voorzitter van het Hof van Assisen. Vóór het Hof van Assisen is de bijstand van de beschuldigde verplichtend (40), vóór de krijgsraad echter slechts facultatief. Bovendien is de voorzitter van de krijgsraad geen beroepsmagistraat en oefent hij slechts een gerechtelijke functie uit gedurende één maand, en slechts in het raam van zijn opdracht als voorzitter, terwijl hij tussen de zittingen in zijn militaire taak volbrengt, zodat de ambtshalve aanduiding van advocaten voor hem slechts een taak is van toevallige en voorbijgaande aard (41).

Vandaar dat de Auditeur-generaal bij het Militair Gerechtshof te Brussel en de Krijgsauditeur der BSD meestal een bepaalde regeling suggereren. De zittingsgriffier, belast met de briefwisseling van de krijgsraad, geeft de opeenvolgende voorzitters meestal inlichtingen nopens de bestaande gewoonten.

Om te velde een bepaalde vorm van *monopolie* in de ene of de andere richting te beletten stelt het Auditoraat-generaal voor dat een advocaat uit België ambtshalve zou aangeduid worden in belangrijke, ernstige of kiese zaken en wel in die mate dat de betichten ambtshalve verdedigd worden voor de ene helft door advocaten-miliciens en voor de andere helft door advocaten uit België. Gemakshalve heeft men het op de beide krijgsauditoraten der BSD zo geregeld dat advocaten uit België op een zitting pleiten en advocaten-miliciens op een andere. En die regeling wordt, voor zover wij weten, sinds geruime tijd toegepast, met voorbehoud voor louter toevallige uitzonderingen.

III. Hun stageverlof.

Nu wij bij de ambtshalve aangewezen advocaten een onderscheid kunnen maken tussen de advocaten komend uit België en de advocaten-miliciens bij de BSD, kan wel eens de vraag gesteld worden of die aanstelling van advocaten onder de wapens, strookt met het Tuchtreglement van de Orde der Advocaten.

De advocaten-stagiaires die onder de wapens geroepen worden zijn in beginsel in stageverlof. En men is over het algemeen van oordeel dat een advocaat met stageverlof niet zou mogen pleiten, noch vóór de burgerlijke, noch vóór de militaire rechtsmachtingen (42). Mijns inziens berust die zienswijze op een verkeerde interpretatie van de draagwijdte van het stageverlof.

De stage bestaat voor de advocaat uit een proeftijd van drie jaar, waarin hij reeds de hoedanigheid van advocaat bezit met de rechten en plichten van

dien, maar onderworpen is aan bepaalde plichten strekkend tot zijn vorming, zoals o.m. het bezoeken van het cabinet van zijn patroon, bijwonen van colom- en sectievergaderingen, het aanvaarden van een bepaald aantal Pro Deo's, het houden van pleitoefeningen en het volgen van een cyclus leergangen in de deontologie (43).

Die proeftermijn mag niet meer dan drie maanden onderbroken worden, behoudens vrijstelling door de Stafhouder omwille van bijzondere omstandigheden, namelijk ten voordele van de stagiaires die zich naar het buitenland begeven om hun rechtsstudies voort te zetten.

De *stageverplichtingen* der militieplichtigen die tot de dienst worden opgeroepen, zullen van rechtswege geschorst zijn tijdens hun aanwezigheid onder de wapens; dit tijdvak komt niet in aanmerking voor de duur van de proeftijd (Artikel 19 van het Stagereglement van kracht geworden bij Besluit van de Raad der Orde van Advocaten bij het Hof van Beroot te Brussel, in dato 14 september 1955).

Mijns inziens is het verkeerd het stageverlof, i.e. vrijstelling van de stageverplichtingen, gelijk te schakelen met het verlies van de hoedanigheid van advocaat gedurende dat stageverlof of zelfs met het tijdelijk ophouden van de uitoefening van het beroep van advocaat. Het zijn uiteindelijk alleen de stageverplichtingen die door voormeld artikel 19 van het Stagereglement opgeschort worden en niet de hoedanigheid van advocaat.

Kortom, dat een advocaat-milicien bij de BSD ambtshalve aangeduid wordt om vóór de Krijgsraad te velde te pleiten lijkt ons volkomen verenigbaar met een stageverlof.

IV. Hun ereloon.

De advocaten-miliciens die ambtshalve aangeduid werden om vóór de krijgsraad te velde te pleiten, zijn inzake ereloon aan dezelfde regels onderworpen als de advocaten die door tussenkomst van de stafhouder aangeduid werden.

Door persoonlijke ervaring hebben wij vastgesteld dat in bepaalde militaire kringen die gelijkschakeling niet aanvaard wordt. De advocaat-milicien zou geen aanspraak mogen maken op ereloon, omdat zijn aanstelling enerzijds als dienst wordt beschouwd en omdat anderzijds door het Militair Tuchtreglement voorzien werd dat geen enkele militair, ook al zijn het dienstplichtigen, een *winstgevende bedrijvigheid* mag uitoefenen.

Hoewel die argumenten niet van alle waarde ontbloeit zijn, houden ze nochtans mijns inziens geen steek. De strikte toepassing van de stelling dat de advocaat-milicien geen ereloon mag vragen moet noodzakelijk leiden tot een toestand die uiteindelijk volstrekt onhoudbaar zal blijken met alle nadelen vanden voor de belanghebbende advocaten en hun Orde. Die regeling zou immers spoedig doordringen bij de betrokken militairen. De enen zouden menen dat een advocaat-milicien minderwaardig is en daarom kosteloos, terwijl anderen niet akkoord zouden zijn dat zij *ambtshalve* verdedigd werden door een advocaat die zij ereloon moeten betalen, terwijl hun vriend bijvoorbeeld *ambtshalve* bijgestaan werd door een advocaat-milicien die niets mag vragen en nochtans beter pleitte (sic.)

Is hun optreden vóór de krijgsraad te velde als *dienst* te beschouwen? Die mening is volstrekt onaanvaardbaar. Het leger heeft de advocaten-miliciens in dienst als miliciens en niet als advocaten, en in

beginsel kunnen zij weigeren in die laatste hoedanigheid op te treden. Over het algemeen zijn de advocaten-miliciens van oordeel dat zij tijdens hun optreden vóór de krijgsraad burger zijn aan wie men voor de gelegenheid de eer moet bewijzen die aan een *major* toekomt.

Hier hebben de belanghebbenden ongetwijfeld hun wensen voor werkelijkheid genomen en hun stelling berust louter op verkeerde redeneringen. Het zijn enkel de militaire magistraten die gelijkgesteld werden — door de wet — (44) met de hogere officieren. De wet voorziet evenwel dergelijke gelijkstelling niet ten opzichte van advocaten, die men te velde nochtans als dusdanig beschouwt voor wat betreft hun verblijf in het transithotel of in de Mess der officieren. Het gaat hier uitsluitend over een praktische regeling die geen recht tot stand brengt, hoogstens een gewoonte. De advocaten-miliciens blijven ook tijdens de terechtzitting militair en moeten indien zij in uniform zijn de militaire groot brengen aan hun oversten. Tijdens de uitoefening van de verdediging, i.e. tijdens de zaak waarin zij tussenkomen, hebben zij geen enkel bevel van hun militaire overste te ontvangen *terzake de verdediging van de betichte*. Kortom, de advocaten-miliciens blijven tijdens hun optreden vóór de krijgsraad te velde militair, maar *terzake de verdediging van de betichten* moeten zij aan geen bevelen of dergelijke van hun oversten gehoorzamen.

Onder de confraters die met mij bepaalde problemen hebben besproken werd er geredetwist omtrent de toekenning van een graad aan de advocaten-miliciens geroepen als ambtshalve verdedigers.

Het was voor hen volstrekt onaanvaardbaar dat advocaten-soldaten of korporaals slechts het aanzien genieten toekomend aan hun militaire rang tijdens de zittingen van de krijgsraad. Volgens sommigen zouden zij moeten geassimileerd worden met de graad van kapitein (substituut-krijgsauditeur), teneinde de verdediging op gelijk niveau te stellen met de beschuldiging. Mijns inziens dient men zich zoveel mogelijk te richten naar het beginsel van de onafhankelijkheid der verdedigers. En die onafhankelijkheid kan het best gevrijwaard blijven door slechts in de uiterste gevallen een militaire hoedanigheid, van welke aard ook, aan de advocaten toe te kennen. De advocaat heeft slechts één ken- en ereteken: zijn toga. Vandaar dat zich geen prestigeproblemen stellen voor de advocaten die niet onder de wapens zijn en op de hoger beschreven wijze aangesteld werden om te velde te pleiten. Zij zijn gerechtigd een troepenkorps te volgen, waardoor zij wel enigszins bekleed zijn met een militaire hoedanigheid, maar dan toch alleen ten zeer bijkomende titel.

Het probleem van de militaire graad met het correlatief prestige, stelt zich scherper in hoofde van de advocaat-milicien, die geen kandidaat-reserve-officier is. 's Maandags «patatten jassen» samen met een militair die men 's woensdags daaropvolgend moet verdedigen is geen uit de lucht gegrepen anecdoten.

Mijns inziens kan de invoering van de titel «officier-défenseur» met de hieraan gehechte gevolgen, een gunstige oplossing brengen. In welk geval er trouwens ook reden zou bestaan om het optreden van advocaten-miliciens als dienst te beschouwen, zodat hun tussenkomst inderdaad als werkelijke kosteloze gerechtelijke bijstand zou kunnen aanvaard worden.

Bovendien is het ereloon dat aan de militairen, vervolgd vóór de krijgsraad, gevraagd wordt in

algemene regel zeer bescheiden en in geen geval van aard om in hoofde van de advocaten-miliciens te gewagen van een *winstgevende bedrijvigheid*.

Dienvolgens moeten de advocaten-miliciens inzake hun ereloon aan dezelfde regels onderworpen worden als de advocaten die uit België komen, zoniet loopt men gevaar een onderscheid te scheppen tussen de ambtshalve aangestelde advocaten naargelang zij burger of onder de wapens zijn, en dit met de hoger besproken gevolgen.

Het is evenwel mogelijk het onderscheid inzake ereloon tussen advocaten naargelang zij al dan niet burger zijn te koppelen aan het onderscheid waarvan wij de tot standkoming menen te moeten verdedigen, namelijk tussen de *ambtshalve* aangeduide advocaten en de advocaten *pro deo*. Dienvolgens zouden de advocaten-miliciens alleen *pro deo* pleiten en aldus a priori het recht op ereloon ontberen.

Het is vervolgens zeer wenselijk dat ieder ambtshalve aangesteld advocaat-milicien, zonder onderscheid in graad, burgerkledij zou dragen, wanneer hij tussenkomt vóór de krijgsraad te velde en gebeurlijk vóór het militair gerechtshof, omdat de hoedanigheid van advocaat deze van militair primeert of, volgens sommigen, uitsluit, zodat de toelating om burgerklederen te bezitten en tijdens de terechtzitting te dragen slechts bezwaarlijk door de korpsoverste kan geweigerd worden. Het is ten andere een middel om de militaire tucht te verzoenen met de onafhankelijkheid van de verdedigers, voor zover weliswaar de hoedanigheid van advocaat verzoenbaar is met die van militair.

« On nous accuse quelquefois de prêter à notre profession une feinte grandeur. Combien nous serions coupables si nous la laissions descendre au niveau de l'opinion commune. Sa force est précisément dans la hauteur à laquelle nous la plaçons, et l'exagération même qu'on nous reproche n'a d'autre résultat que de multiplier et d'épurer nos devoirs »

Jules Favre.

« Et nous terminons en souhaitant que bientôt justice soit rendue aux disciples de Cujas qu'on se plaît à nommer les auxiliaires de Themis ».

Gaëtan de Crombrugge de Looringhe.

Mr. WILFRIED BECK.

Advocaat bij de Balie te Brussel.

(1) De « tegenverzekering » is een bijkomend verzekeringscontract, waardoor de verzekerde gedekt wordt tegen gerechtskosten en kosten van gerechtelijke bijstand naar aanleiding van een ongeval waartegen hij verzekerd is. In beginsel betaalt de verzekeringsmaatschappij het ereloon van de advocaat die door de verzekerde wordt gekozen, maar vermits de verzekerde in vele gevallen geen keuze doet, « kiest » de maatschappij voor hem, in welk geval men gewaagt van « advocaat van de verzekering ».

(2) Inzake verkeersongevallen is het bovendien zoals wij hierna zullen uiteenzetten, zeer vaak een advocaat aangesteld door het Ministerie van Landsverdediging die de betichte verdedigt.

(3) Algemeen Order J/124.1, van 27 december 1957.

(4) S.F. Grunzweig, L'assistance judiciaire et la procédure gratuite. Commentaire théorique et pratique de la loi du 29 juin 1929. Bruxelles, 1929, p. 134-135, nos 291-294.

(5) M. Tienrien, La défense gratuite devant les conseils de guerre et cours militaires. Journal des Tribunaux, 1951, p. 279-280.

(6) Pasinomie, 3e série, Tome I, 1833.

(7) Het is trouwens zeer twijfelachtig of dezelfde regel toepasselijk is bij een burgerlijke partijstelling.

(8) Gaëtan de Crombrugge de Looringhe, Le droit de défense et la défense gratuite devant les conseils de guerre. Journal des Tribunaux, 1931, col. 178.

- (9) Meester Leon Le Boulengé, L'Avocat. Dinant, 1949, p. 41.
- (10) — « Il vaut bien mieux que le monopole de l'avocat résulte de l'estime générale et de la confraternité, comme du mépris voué à ceux qui y portent atteinte, plutôt que d'une sanction répressive », Eugène Reumont, Permanence et devoirs de la Profession d'avocat. Bruxelles, 1947, n° 113, p. 116.
- (11) Cass. 3 maart 1875; Pas. 1875, I, p. 167.
- (12) Militair Gerechtshof, 28 febr. 1918; in *Ch. De Jongh & V. Yseux*, Le droit et la Guerre, Tome II, p. 641. Paris, 1918.
- (13) Artikel 5 van de Besluitwet van 2 oktober 1918 op het gebruik der nationale talen in de militaire strafrechtspleging.
- (14) « En d'autres termes, le Bâtonnier est invité à proposer et le président dispose » — G. de Crombrugge, op. cit., col. 179. Over de bezwaren tegen de aanstelling van advocaten-miliciens handelen wij in de desbetreffende rubriek.
- (15) Artikel 42 van het Decreet van 1810: « L'avocat nommé d'office pour défendre un accusé ne pourra refuser son ministère, sans faire approuver ses motifs d'excuse ou d'empêchement ».
- (16) « De personen die gemachtigd zijn een troepenkorps te volgen zijn degene die er een bediening, handel of beroep uitoefenen ». Onderrichtingen over de Gerechtelijke Dienst, n° 218, Uitgave 1957, Militair Geografisch Instituut.
- (17) De draagkracht in de tijd van « voorlopige » beslissingen is ontegensprekelijk.
- (18) In de oud-nederlandse tekst spreekt men van « practijns bij het hof ».
- (19) Dit K.B. bekrachtigt de beginselen voorzien in artikel 24 van de wet van 22 ventôse jaar XII en in artikel 10 van het decreet van 14 december 1810.
- (20) « De raadsman van de schuldigde kan door hem gekozen of door de rechter aangewezen worden alleen onder de advocaten of pleitbezorgers bij het Hof van beroep of uit deszelfs rechtsgebied, tenzij de beschuldigde van de voorzitter van het Hof van assisen toelating bekomt om een van zijn verwanten of vrienden tot raadsman te nemen » (art. 295 Wtb. Sv.)
- (21) Het Militair Gerechtshof werd ingesteld door het besluit van 6 januari 1831.
- (22) Cass. 14 juni 1875, Pas. 1875, I, p. 354-357.
- (23) R.P.D.B., v° Justice Militaire, n° 651.
- (24) « Il le peut quand il ne s'agit pas d'indigents ». G. Duchaine & E. Picard in Manuel pratique de la Profession d'Avocat en Belgique. Brussel, 1869, n° 159, p. 159.
- (25) Le droit de défense et la défense gratuite devant les Conseils de guerre. Journal des Tribunaux, 1931, col. 177-184.
- (26) V. Carez & E. De Moor, Code formulaire du Pro Deo, Bruxelles, 1889, p. 170, n° 129.
- (27) Artikels 30/31 van de wet van 15 juni 1899, inhoudende het wetboek van militaire strafrechtspleging.
- (28) G. de Crombrugge de Looringhe, op. cit. col. 179.
- (29) De gerechtelijke commissie is sinds vele jaren in algemene regel onvolledig, i.e. bij gebrek aan beschikbare officieren ontbreken de militaire leden in de commissie, zodat zij uitsluitend samengesteld is uit de krijgsauditeur, voorzitter, bijgestaan door zijn griffier.
- (30) Deze stukken zijn: uittreksel strafblad, militair inlichtingsbulletijn en stamboekkuitreksel.
- (31) M. Tienrien, La défense gratuite devant les conseils de guerre et cours militaires. Journal des Tribunaux, 1951, p. 279-380.
- (32) M. Tienrien, op. cit., p. 280.
- (33) O.m., n° 342 van 3 juli 1952; B (AO) 26/56; AO 93/56, par. 6; AO-J/57; AO-J/124.

(34) Meester Ch. Van Reepinghen, oud-stafhouder der Balie te Brussel heeft diezelfde stelling reeds verdedigd in « Réformes du Stage. - Commissions d'office devant les juridictions militaires » - Journal des Tribunaux, 1955, p. 334-335.

(35) « Le docteur en droit est un médecin qui n'a jamais fait de clinique » — « Le jeune avocat apprend sa profession aux dépens de ses premiers clients, mais est-il une activité humaine où il en soit autrement », Eugène Reumont, Permanence et devoirs de la Profession d'Avocat. — Bruxelles, 1947, n° 69, p. 72.

(36) In algemene zin nochtans: « Mais un payement direct vaut mieux. S'il est une notion saine, c'est que le profit récompense le mérite, et nous verrons plus à loisir dans la suite de cette étude que c'est encore le moyen le plus simple d'unir les garanties d'indépendance et de désintéressement » — E. Reumont, op. cit., n° 30, p. 34.

(37) Artikel 43: « A défaut de règlement, et pour les objets qui ne seraient pas prévus dans les règlements existants, voulons que les avocats taxent eux mêmes leurs honoraires avec la discrétion qu'on doit attendre de leur ministère. Dans le cas où la taxation excéderait les bornes d'une juste modération, le conseil de discipline la réduira eu égard à l'importance de la cause et à la nature du travail: il ordonnera la restitution, s'il y a lieu, même avec réprimande. En cas de réclamation contre la décision du conseil de discipline on se pourvoira au tribunal ».

(38) Verschenen in: « Vragen en Antwoorden - Kamer der Volksvertegenwoordigers, 21 oktober 1958, p. 203.

(39) Antwoord van de Minister van Landsverdediging op de Parlementaire Vraag, n° 10 dd. 12 september 1958, verschenen in « Vragen en Antwoorden » - Kamer van Volksvertegenwoordigers, 21 oktober 1958, p. 203.

(40) Zie rubriek « Grondbeginselen van de gerechtelijke bijstand in strafzaken ».

(41) G. de Crombrugge de Looringhe, op. cit., col. 178.

(42) In Frankrijk: « L'avocat stagiaire ne peut, tant qu'il est militaire, faire acte d'avocat: il ne peut ni porter la robe, ni prendre part aux réunions des colonnes, ni participer aux travaux de la conférence, ni plaider ou consulter sur commission d'office » — Prof. Mr. Louis Crémieu, Notions générales sur la Profession d'Avocat. Librairie de l'Université d'Aix-en-Provence, 1952, p. 61. Dat voorschrift vloet mijns inziens niet impliciet voort uit het bestaan van een stageverlof. Het is wel een afzonderlijk voorschrift dat ongetwijfeld kan verdedigd worden, omdat men niet behoorlijk het beroep van advocaat kan uitoefenen gedurende de militaire dienst.

(43) Dat die vorming van het allergrootste belang is zal wel door niemand worden betwist. Vele advocaten-miliciens bij de BSD hebben zich aan de balie ingeschreven juist vóór of zelfs tijdens hun legerdienst. Zonder ooit tevoren de talrijke moeilijkheden in het advocatenberoep te hebben verwerkt, worden zij belast met de verdediging van de betichtten vóór de krijgsraad te velde. Het gemis aan deontologische vorming doet hen bovendien dikwijls struikelen. Het is dan ook niet zonder reden dat de conferentie die in februari 1960 op het Krijgsauditoriaat te Keulen ingericht werd in de betrokken middelen enthousiast toegejuicht werd en een bijzondere bijval kende. Op deze week-end conferentie die — het ware alleszins wenselijk — een precedent kan worden, waren alle advocaten-miliciens bij de BSD uitgenodigd om de voordrachten over de beroepsregelen en de rechtsproblemen ingeval van samenloop van het Duits met het Belgisch recht bij te wonen. Dat initiatief is van aard geweest om de leemte in de deontologische en praktische vorming der advocaten-miliciens bij de BSD in ruime mate aan te vullen.

(44) Art. 70 en 120, Wtb. M. SRv.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 14 december 1959.

Voorzitter: M. Sohier.

Raadsheer-verslaggever: M. Richard.

Advokaat generaal: M. Mahaux.

1. **Familieverlating.** — Vereisten voor het bestaan van dit misdrijf.
2. **Faillissement.** — Uitkering van levensonderhoud na faillissement. — Artikel 444 Wetb. v. Koophandel niet toepasselijk.

1. De gedwongen tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing is geen voorwaarde voor het bestaan van het in artikel 399 bis van het Wetboek van strafrecht omschreven misdrijf. Dit misdrijf bestaat wezenlijk in het vrijwillig niet tenuitvoerleggen gedurende meer dan twee maanden van dergelijke beslissing, wanneer daartegen geen verzet of beroep meer openstaat.

sing, wanneer daartegen geen verzet of beroep meer openstaat.

2. Artikel 444 van het Wetboek van Koophandel, krachtens hetwelk de door de gefailleerde zonder machtiging gedane betalingen nietig zijn, is niet toepasselijk t.a.v. het gebruiken door de gefailleerde voor hemzelf en zijn gezin van het levensonderhoud, dat door de curator overeenkomstig art. 476 van het Wetboek van Koophandel verleend is.

Vogel t/ Le Clerc.

Gelet op het bestreden arrest, op 13 mei 1959 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

1. Aangaande de over de publieke vordering gewezen beslissing:

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 391 bis en 489 van het strafwetboek, 444, 448, 452, 453, 476, 573 en inzonderheid 573, 5° van het wetboek van koophandel,

doordat, hoewel aanlegger op 22 maart 1956 in staat van faillissement verklaard is, het bestreden arrest hem uit hoofde van verlating van familie veroordeeld heeft ter zake van, van 8 maart 1957 tot 24 december 1957, nagelaten te hebben een uitkering tot onderhoud te betalen waartoe hij bij beschikking van 28 december 1955 veroordeeld was, en deze veroordeling gerechtvaardigd heeft door de redenen dat «naar de doctrine en een vaststaande rechtspraak, althans een gedeelte van de opbrengst van zijn arbeid hem door de curator gelaten wordt en dat alleen het overige, dat de gefailleerde overblijft na afhouding, op de bezoldigingen die hij trekt, van het nodige bedrag voor zijn levensonderhoud en dat van zijn familie, aan de massa van de schuldeisers moet komen; dat niets het mogelijk maakt dit gebruik niet in acht te nemen wanneer, als ten deze, de gefailleerde en zijn familie niet onder hetzelfde dak wonen» en dat «de beklagde de bij rechterlijke beslissing opgelegde verplichting heeft, uit de maandelijks bezoldiging van ongeveer 4.000 frank die hem door de curator op het in de telastlegging aangeduide tijdstip gelaten werd en waarover hij naar goeddunken mag beschikken het onderhoud van zijn vrouw en zijn kinderen te bekostigen; dat, zo deze bezoldigingen hem niet in staat stellen de integrale uitkering tot onderhoud te storten, zij althans volstaan voor hem om een deel ervan aan zijn gezin te besteden, wat hij overigens zou moeten doen indien hij niet gescheiden ervan leefde»,

dan wanneer, krachtens de artikelen 452 en 453 van het wetboek van koophandel, de ten laste van de gefailleerde uitgesproken vonnissen ophouden tegen hem uitvoerbaar te zijn en de niet uitvoering ervan dienvolgens niet ten grondslag mag liggen aan een vervolging uit kracht van artikel 391 bis van het strafwetboek, en dan wanneer, vermits krachtens artikel 444 van het wetboek van koophandel de gefailleerde van rechtswege het beheer over al zijn goederen verliest, zelfs over de goederen die hem kunnen te beurt vallen, en alle door hem gedane betalingen rechtens nietig zijn, hij noch de mogelijkheid, noch het recht heeft een vonnis waarbij hij tot het betalen van een uitkering tot onderhoud veroordeeld is geldig ten uitvoer te leggen, en hij dus uit dien hoofde niet mag vervolgd worden op de voet van artikel 391 bis van het strafwetboek, en dan wanneer het feit dat een gefailleerde nagelaten heeft aan zijn vrouw en zijn kinderen een deel van de gelden te storten welke de curator hem overeenkomstig artikel 476 van het wetboek van koophandel afgegeven heeft, het in artikel 391 bis van het strafwetboek omschreven wanbedrijf niet uitmaakt:

Overwegende dat het arrest aanlegger veroordeelt, niet ter zake van nagelaten te hebben te betalen, doch ter zake van vrijwillig niet gekweten te hebben, van 8 maart 1957 tot 24 december 1957, dit is meer dan twee maanden, de termijnen van de uitkering tot onderhoud, tot het betalen waarvan aan zijn echtgenote, voor haarzelf en voor het onderhoud van hun twee kinderen, hij veroordeeld was bij beschikking van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, op 28 december 1955 gewezen, tegen welke rechterlijke beslissing geen beroep of verzet meer openstond;

Over het eerste onderdeel :

Overwegende dat aanlegger, zonder te betwisten dat voormelde beschikking in kracht van gewijsde gegaan is, betoogt dat, aangezien deze beslissing ingevolge de op 22 maart 1956 verklaarde staat van faillissement niet meer door dwang kon ten uitvoergelegd worden,

het niet nakomen van de verplichting de uitkering tot onderhoud waartoe hij veroordeeld was te betalen, het in artikel 391 bis van het strafwetboek omschreven misdrijf niet kan opleveren;

Overwegende dat de gedwongen tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing geen voorwaarde voor het bestaan van het in artikel 391 bis van het strafwetboek omschreven misdrijf is; dat dit misdrijf wezenlijk bestaat in het vrijwillig niet ten uitvoer leggen, gedurende meer dan twee maanden, van dergelijke beslissing wanneer daartegen geen beroep of verzet meer openstaat;

Over het tweede en het derde onderdeel samen :

Overwegende dat het arrest vaststelt dat op het in de telastlegging aangeduide tijdstip door de curator maandelijks een som van ongeveer 4.000 frank overhandigd werd aan aanlegger die daarover naar goeddunken mocht beschikken en dat deze elke storting aan zijn echtgenote en zijn kinderen verzuimde, ofschoon deze toelage hem de mogelijkheid liet een deel ervan aan zijn familie te besteden; dat de feitenrechtters mitsdien, door een soevereine beoordeling van de feitelijke elementen van het misdrijf, wettig kunnen beslist hebben dat het niet betalen vrijwillig was geweest;

Overwegende dat de in het middel omschreven omstandigheid dat de gelden aan aanlegger voor hemzelf en zijn gezin overeenkomstig artikel 476 van het wetboek van koophandel waren overhandigd, niet belet dat bij de uitkeringsplichtige de door artikel 391 bis van het strafwetboek strafbaar gestelde, vrijwillige niet tenuitvoerlegging aanwezig geweest is, doch integendeel één van de elementen daarvan uitmaakt;

Overwegende dat artikel 444 van het wetboek van koophandel, krachtens hetwelk de door de gefailleerde zonder machtiging gedane betalingen nietig zijn, niet van toepassing is ten aanzien van het gebruiken, door de gefailleerde voor hemzelf en zijn gezin, van het levensonderhoud dat door de curator in overeenstemming met artikel 476 van het wetboek van koophandel verleend is;

Dat elk van de drie onderdelen van het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

RAAD VAN STATE

4e Kamer — 4 oktober 1960

Voorzitter : M. Lepage.

Raadsheren : M.M. Mast en Mees.

Substituut-auditeur-generaal : M. Lenaerts.

Gevaarlijke, ongezonde en hinderlijke bedrijven. — Weigering van vergunning tot oprichting van een danszaal.

1. De beslissing van de overheid die uitspraak doet over een vergunningsaanvraag tot exploitatie van een hinderlijk bedrijf, is geen beslissing in betwiste zaken; derhalve dient het desbetreffend dossier niet van ambtswege door de overheid ter inzage van de aanvrager gesteld te worden.
2. De beoordeling van het gevaarlijk, ongezond of hinderlijk karakter van een inrichting behoort in laat-

ste aanleg aan de Bestendige Deputatie, niet aan de Raad van State.

3. « Danszalen » en « koffiehuisen » waar gedanst wordt zijn in dezelfde categorie van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming ingedeeld.
4. De betekening van de beslissing van het college van burgemeester en schepenen vóór de aanplakking is geen op straf van nietigheid voorgeschreven vorm.

- Wimme en Hoelewijn/ 1. Stad Blankenberge ;
2. Bestendige Deputatie van de Provincieraad van West-Vlaanderen.

Arrest nr 8107.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van :

1° Het besluit d.d. 13 augustus 1957 waarbij het college van burgemeester en schepenen van de stad Blankenberge aan verzoekster vergunning tot inrichting van een danszaal, Weststraat, 121, weigert ;

2° Het besluit d.d. 9 mei 1958 waarbij de Bestendige Deputatie van de Provincieraad van West-Vlaanderen het beroep van verzoekster tegen de sub 1° bestreden beslissing verwerpt ;

Overwegende dat niet betwist wordt dat het sub 2° bestreden besluit eerst op 21 mei 1958 aan verzoekster werd betekend ;

Overwegende dat verzoekster op 7 juni 1957 aan het college van burgemeester en schepenen der stad Blankenberge vergunning vroeg om een dansgelegenheid in te richten in haar herberg, 121, Weststraat, te Blankenberge ; dat het schepencollege bij besluit d.d. 13 augustus 1957 deze vergunning weigerde ; dat verzoekster tegen dit besluit op 26 augustus 1957 beroep instelde bij de Bestendige Deputatie van de Provincieraad ; dat de Bestendige Deputatie bij besluit van 9 mei 1958 het beroep verwierp ;

Overwegende dat tegen het sub 1° bestreden besluit krachtens artikel 13 van het algemeen reglement beroep bij de bestendige deputatie openstond ; dat verzoekster dit beroep heeft ingesteld ; dat het beroep bij de Raad van State niet ontvankelijk is in zoverre het strekt tot vernietiging van dit besluit ;

Overwegende dat « danszalen met inbegrip van koffiehuisen waar gedanst wordt », door het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming, titel I, hoofdstuk II, A, ingedeeld zijn onder de gevaarlijke, ongezonde en hinderlijke bedrijven van de tweede categorie waarvoor een vergunning van het college van burgemeester en schepenen is vereist ;

Overwegende dat verzoekster aanvoert dat artikel 12 van het algemeen reglement door het college van burgemeester en schepenen niet werd nageleefd daar de getroffen beslissing werd aangeplakt vooraleer een afschrift ervan, tezamen met een exemplaar van het plan, aan de aanvraagster werd overgemaakt ;

Overwegende dat de betekening van de beslissing van het college van burgemeester en schepenen vóór de aanplakking geen op straf van nietigheid voorgeschreven vorm is ; dat de laattijdigheid van de betekening verzoekster niet heeft belet beroep tegen de beslissing in te stellen ; dat het middel zonder grond is ;

Overwegende dat verzoekster betoogt dat de sub 2° bestreden beslissing werd genomen zonder dat zij in de mogelijkheid werd gesteld het door de administratie aangelegd dossier in te zien en dat zij derhalve niet bij machte is geweest haar belang behoorlijk te verdedigen ;

Overwegende dat niet blijkt dat, hetzij door het college van burgemeester en schepenen, hetzij door de bestendige deputatie inzage van het administratief dossier aan verzoekster werd geweigerd ; dat evenmin blijkt dat zij deze overheden uitdrukkelijk heeft gevraagd inzage ervan te mogen nemen ; dat zij weliswaar in haar tot de bestendige deputatie gericht beroepschrift akte vraagt « dat beroepster het dossier zoals opgemaakt, niet heeft kunnen en mogen inzien vooraleer het beroepschrift te kunnen opmaken » ; dat dit verzoek echter geen verzoek om mededeling van het dossier inhoudt ;

Overwegende dat de beslissing van de overheid die uitspraak doet over een vergunningsaanvraag om een hinderlijk bedrijf te exploiteren, geen beslissing in betwiste zaken is ; dat in zodanig geval de betrokkene ter verdediging van zijn belangen over geen andere waarborgen beschikt dan die welke de wetten of reglementen hem uitdrukkelijk verlenen ; dat ter zake artikel 6 van het algemeen reglement slechts bepaalt dat « de tijdens het onderzoek gedane schriftelijke en mondelinge opmerkingen aan aanvragers kunnen worden medegedeeld » ; dat dit betekent dat om mededeling moet worden gevraagd en niet dat het dossier van ambtswege door de overheid ter inzage van de aanvrager moet worden gesteld ; dat dit middel ook niet gegrond is ;

Overwegende dat verzoekster aanvoert dat de sub 2° bestreden beslissing uitspraak doet over de oprichting van een danszaal terwijl zij een aanvraag had gedaan « om in haar café te mogen laten dansen » ;

Overwegende dat de danszalen en de koffiehuisen waar gedanst wordt, door het algemeen reglement in dezelfde categorie en onder dezelfde hoofding zijn ingedeeld en derhalve gelijkgesteld ; dat het middel niet opgaat ;

Overwegende dat verzoekster tenslotte betoogt dat aan de door haar voorgenomen exploitatie geen hinder verbonden is en dat de vergunning haar ten onrechte werd geweigerd ;

Overwegende dat het middel betrekking heeft op de beoordeling van het gevaarlijk, ongezond of hinderlijk karakter van de inrichting die, ter zake, in laatste aanleg aan de bestendige deputatie behoort ; dat de Raad van State niet bevoegd is om hierover ten gronde uitspraak te doen,

Besluit :

Artikel 1. Het beroep is verworpen.

Artikel 2. De kosten, ten bedrage van zeventienhonderd vijftig frank, komen ten laste van verzoekster.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 15 juni 1960.

Voorzitter: M. Michielssens.

Raadsheer: Mechelynck-Masson en Dellois.

Advokaat: Mrs J.M. Smets en E. Van Dessel.

Wegenverkeer. — Gebruiker van hoofdweg. — Inhalingsmanoeuvre op overweg. — Voorrang over de ganse wegbreedte.

Zelfs zo bewezen is dat een gebruiker van de hoofdweg een inhalingsmanoeuvre zou uitgevoerd hebben bij het oversteken van een overweg dan behoudt hij zijn voorrang over de ganse wegbreedte tegenover de gebruiker van de secondaire weg die de hindernis tijdig zag of kon zien.

O.M. en b.p. Nauwelaerts t./ Janssens A. en J.

Overwegende dat de telastlegging bewezen is gebleven ten gevolge van het onderzoek voor het Hof gedaan; dat gelet op de plaatsgelegenheid Nauwelaerts, prioritaire bestuurder, zichtbaar was voor verdachte toen deze de prioritaire weg naderde, dat niet bewezen is dat Nauwelaerts zijn inhalingsmanoeuvre reeds had begonnen bij het oversteken van de overweg waarvan sprake; dat er zelfs, in deze hypothese, geen oorzakelijk verband zou bestaan tussen deze veronderstelde schuld van Nauwelaerts en de aanrijding; dat alleen hieraan toe te schrijven zou zijn dat verdachte de prioriteit niet in acht heeft genomen welke Nauwelaerts over de ganse breedte van de prioritaire weg genoot, waar hij, al ware het zelfs dat hij aan het uitvoeren was van een verboden inhalingsmanoeuvre, een hindernis uitmaakte welke verdachte tijdig zag of althans opmerken kon;

Om deze redenen,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak:

Gezien de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald;

alsook artikelen:

24 van de wet van 15 juni 1935;

211 van het Wetboek van Strafvordering;

ter zitting aangeduid door de heer Voorzitter;

Ontvangt de beroepen; Bevestigt het bestreden vonnis mits deze wijziging dat de aan de burgerlijke partij Nauwelaerts Ludovicus toekomende vergoeding 14.587 F in principaal beloopt;

Verwijst Janssens Alfons en Janssens Jonas in de kosten van beroep zowel jegens de burgerlijke partijen als jegens de openbare partij, deze laatste belopende in het geheel tot op heden 652 F.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 8 december 1960.

Voorzitter: M. Bossaert.

Raadsheren: M.M. Santenaire en Beeckman.

Advokaat-Generaal: M. Matthijs.

Advokaten: Mrs. J. Van Damme (Brugge) en A. Claes (Brugge).

Inkorting. — Verkoop van onroerend goed aan lagere prijs. — Schatting van de waarde der goederen voor de vaststelling der bewimpelde schenking. — Verkoop voorafgegaan door koopoptie. — Schatting der werkelijke waarde op de dag van de verkoop.

Een vordering wordt ingesteld om te horen zeggen dat de verkoop van een onroerend goed aan lagere prijs, een bewimpelde schenking was, aan inbreng of minstens aan inkorting onderhevig, zodat het verschil tussen de werkelijke waarde van het verkochte goed en de prijs dient vastgesteld.

De verkoop geschiedde echter ingevolge lichting van een koopoptie, jaren voordien gegeven. De schatting van het goed dient desniettemin te geschieden op grond van de waarde ervan op het ogenblik van de verkoop en niet op het ogenblik van het verlenen van de optie.

Vercruysse t./ Hudders, Caestecker, Goegebeur.

Overwegende dat het vonnis a quo rechtdoende op de vordering van de oorspronkelijke aanleggers thans geïntimeerden partij Mter Cruyt de vereffening en verdeling heeft bevolen van de gemeenschap van goederen die bestaan heeft tussen de ouders der partijen wijlen Van Hove Alfonse overleden te St.-Andries op 28 december 1958 en Delplancke Mathilde, aldaar overleden op 13 maart 1954 en van hun nalatenschappen.

Overwegende dat de oorspronkelijke aanleggers bovendien inbreng vorderden, minstens vermindering van bewimpelde of onrechtstreekse voordelen welke de echtgenoten Elois Vercruysse Julia Van Hove, thans appellanten, zouden hebben getrokken uit drie koopovereenkomsten met de overledenen.

Overwegende dat de eerste rechter, vooraleer op dit punt uitspraak te doen en ten einde uit te maken of deze overeenkomsten een onrechtstreeks voordeel voor de kopers inhielden, de schatting van de kwestieuze goederen heeft bevolen;

Overwegende dat partijen echter zekere punten van de aan het college van deskundigen gegeven opdracht betwisten.

Overwegende dat volgens een overeenkomst gedaat van 15 augustus 1937 wijlen Alphonse Van Hove aan de echtgenoten Vercruysse Van Hove een optie verleende tot aankoop van een nijverheidsgebouw met erf en grond gelegen te St.-Andries, Diksmuideweg, zulks voor de prijs van 100.000 F.

dat deze optie gelicht werd bij akte van 25 januari 1941 verleden voor notaris De Vestele te Brugge;

Overwegende dat geïntimeerden beweren dat het ten onrechte is dat de eerste rechter opdracht heeft gegeven dit goed te schatten volgens zijn staat en waarde op 15 augustus 1937, datum van de koopoptie; dat volgens hun stelling het goed moet geschat worden volgens zijn staat en waarde op 25 januari 1941 datum waarop de optie gelicht werd;

Overwegende dat krachtens artikel 843 BW. de erfgenaam moet inbrengen hetgeen hij gekregen heeft, d.i. hetgeen uit het patrimonium van de erflater gegaan is;

Overwegende dat een eenzijdige belofte tot verkoop het patrimonium ongewijzigd laat; dat aldus, zolang de optie niet gelicht wordt en dus geen wederzijds akkoord tot stand komt, de zaak eigendom blijft van de belover, met al de risico's die eraan verbonden zijn (De Page IV n° 245 b en 339);

Overwegende dat hieruit volgt dat het slechts op het ogenblik van de kwestieuze verkoop is — 25 januari 1941 — dat het gebeurlijk voordeel uit het patrimonium van de erflater gegaan is en door appellante verworven werd (PB V° 414 ter.; De Page IX n° 1212 D).

Overwegende dat de omstandigheid dat de prijs in de koopoptie onherroepelijk wordt vastgesteld ter zake geen belang vertoont;

Overwegende dienvolgens dat, in strijd met hetgeen de eerste rechter besliste, de schatting van het kwestieus goed moet geschieden volgens zijn staat en waarde op 25 januari 1941;

Overwegende dat bij akte verleden voor dezelfde notaris in dato 23 maart 1942 wijlen Alphonse Van Hove aan eerste appellante een eigendom, gelegen langs de Gistelsteenweg te St.-Andries heeft verkocht voor de prijs van 250.000 F; dat betreffende deze verkoop eveneens een koopoptie werd verleend op 3 november 1937; dat echter de optieprijs 200.000 F bedroeg;

Overwegende dat de eerste rechter terecht dit eigendom heeft doen schatten volgens zijn waarde, en staat op 23 maart 1942; dat, zoals reeds werd gezegd, men zich niet op het ogenblik van de koopoptie moet plaatsen om te bepalen indien de overeenkomst een onrechtstreeks voordeel voor de koper inhield; maar wel op de dag waarop de verkoop door de lichting van de optie tot stand komt;

Overwegende daarenboven dat de verkoop geschied is aan een andere prijs dan deze die vastgesteld werd in de koopoptie; dat er dan ook geen rekening moet gehouden worden met de optie; dat immers de prijs een essentieel element vormt van de koopoptie (PB V° Vente-promesse de vente nr 65; Laurent XXIV n° 14; Planiol et Ripert X n° 177);

Overwegende dat niet kan worden stilgestaan bij de blote bewering van appellanten dat de koopoptie gepaard ging met een tegenbrief waarin de werkelijke prijs op 250.000 F vastgesteld was en dat partijen, om alle moeilijkheden te vermijden bij de aankoop, beslisten de werkelijke prijs aan te geven en de tegenbrief alsdan gescheurd werd;

Overwegende dat de enige redelijke uitleg omtrent het verschil van de prijs te vinden is in de vermeerdering van de koopwaarde van het kwestieus goed; dat er aldus aan de beloofde prijs en mitsdien aan de koopoptie wel degelijk verzaakt werd;

NOOT: Over het probleem dat zich ter zake stelde bestaat er geen gepubliceerde rechtspraak. Het stelt zich als volgt. Een erflater heeft tijdens zijn leven zijn onroerende goederen verkocht aan sommige zijner kinderen en schoonkinderen. De andere kinderen beweren dat de verkoopprijs merklijk te laag is en dat er dus bewimpelde schenking geweest is, aan inbreng of inkorting onderworpen.

Vooraleer hierover te kunnen beslissen moet echter nagegaan worden welk het verschil is tussen de verkoopprijs en de werkelijke waarde van de verkochte goederen. En nu komt het vraagstuk te voorschijn: inderdaad naast de verkoopakte brachten de begunstigden, een jaren te voren door de erflater toegestane koopoptie voor. Diende het verschil tussen de verkoopprijs en de werkelijke waarde op het ogenblik van het toestaan der koopoptie, in aanmerking genomen te worden, zoals de begunstigden beweerden, ofwel het verschil tussen de verkoopprijs en de waarde op het ogenblik van de lichting der optie, zoals de andere kinderen voorhielden; daar tussen de optie en de lichting ervan verschillende jaren liggen, en de werkelijke waarde der goederen ondertussen merklijk gestegen was, had de betwisting ook een praktisch belang;

Voor een der verkopers, waarbij de bedongen verkoopprijs verschillend was van de prijs bepaald in de koopoptie was er weinig twijfel mogelijk; inderdaad door een andere prijs te bedingen dan deze bepaald in de optie scheen het wel vast te staan dat van deze optie afgezien geweest was, zodat deze

datum dan ook, voor wat de bepaling van de werkelijke waarde van het goed, zonder invloed blijven moet;

Waar de prijs voorzien in de optie, en deze beschreven in de verkoopakte gelijk was, was de toestand niet zo duidelijk. De begunstigde partij, en de eerste rechter volgde haar op dit punt, beweerde dat vermits voorgehouden werd dat er een schenking was, het inzicht te begiftigen moest opgespoord worden, en dat dit inzicht noodzakelijkerwijze op het ogenblik van het verlenen van de optie, en in niets gewijzigd werd door de lichting ervan vermits deze lichting een eenzijdige wilsuiking van de begunstigde was. De andere kinderen beweerden dat dit subjektief criterium geen rol speelde; voor hen was het objektief verdwijnen van het goed uit het patrimonium van de erflater het element dat aanleiding kon geven tot inbreng of inkorting; welnu de verdwijning uit het patrimonium geschiedt niet op het ogenblik van het toestaan der optie doch wel bij de lichting ervan;

In de rechtsleer was er een enkel auteur die stelling genomen had en dit voor de tweede oplossing (Schiks en Van Isterbeek: « Traité formulaire de la pratique notariale III p. 74);

Het vraagstuk heeft anderzijds een zekere analogie met hetgene dat zich stelt bij vordering in rescisie wegens benadeling. Ook hier kan de verkoop waarvan de ontbinding gevorderd wordt het gevolg zijn van de lichting van een optie. Welnu op dit punt was er een eensgezinde rechtspraak volgens dewelke men zich wel diende te stellen op het ogenblik van de verkoop en niet op het ogenblik der optie, om de benadeling te beoordelen (Verbreking 13.7.1923, Pas. 1923 I P. 441; Verbreking 7.10.1927, Pas. 1927 I P. 62; Verbreking 21.6.1949 Pas. 1949 I P. 416). Ook De Page (IX n° 1212 D) neemt dit standpunt in

Albert CLAES.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE OUDENAARDE

1e Kamer. — 22 november 1960.

Voorzitter: M. Janssens de Varebeke.

Rechters: M.M. Serck en Langerock.

O.M.: M. Van Der Steichel.

Advokaat: Mr. F. De bisschop.

Echtscheiding. — Overspel als grond tot echtscheiding. — Strekking van artikel 298 B.W.

De wetgever heeft het overspel als een zo zware tekortkoming aan de huwelijksplichten aangezien, dat op die grond, zonder verder onderzoek, de echtscheiding behoort te worden toegestaan.

Daar de bepalingen van artikel 298 B.W. van openbare orde zijn, zijn de partijen niet gerechtigd de echtscheiding op een andere grond dan het overspel te willen doen toestaan, althans wanneer het overspel het enige feit is, dat tot grondslag van de vordering ingeroepen en bewezen is.

Van der Maelen t./ Van Autryve.

Overwegende dat de eis ertoe strekt de echtscheiding te horen toelaten ten nadele van verweerster;

Overwegende dat verweerster, alhoewel behoorlijk gedagvaard, niet verschenen is;

Overwegende dat eiser, ter staving van zijn vordering aanhaalt, en het bewijs ervan overlegt, dat verweerster bij een in kracht van gewijsde getreden vonnis, geveld op 1 maart 1960 door de correctionele

rechtbank te Gent, veroordeeld werd wegens overspel gepleegd met een zekere Matthijs Emiliën;

Overwegende dat eiser bovendien staande houdt dat dit feit een belediging van erge aard uitmaakt en op deze grond van aard is om de echtscheiding te zijnen voordele te zien toekennen;

Overwegende dat, indien het algemeen door de rechtsleer en rechtspraak aangenomen wordt dat de eiser, bij toepassing van artikel 236 Burgerlijk Wetboek, de feiten moet uiteenzetten, en dus ook duidelijk moet laten kennen op welke wettelijke rechtsgronden de vordering gesteund is, er daaruit nochtans soms te ver gaande gevolgen afgeleid worden;

Dat de verplichting uitdrukkelijk de rechtsgrond aan te halen slechts bestaat voor zoveel deze niet reeds duidelijk blijkt uit de uiteenzetting van de feiten;

Dat wanneer de eiser, zoals terzake, als feit een wettelijke oorzaak tot echtscheiding, namelijk een veroordeling wegens overspel inroept, hij weliswaar dit zelfde feit ook nog in ondergeschikte orde mag inroepen als zware belediging, maar dienvolgens zijn vordering steunt op een dubbele rechtsgrond: overspel en belediging van erge aard;

Overwegende dat de wetgever het overspel als een zo zware tekortkoming aan de huwelijksplichten aangezien heeft, dat op die grond en zonder verder onderzoek, de echtscheiding dient toegestaan te worden;

Dat, voor zoveel de feiten die het overspel zouden kunnen uitmaken, uitsluitend ingeroepen worden als beledigingen van erge aard, het aan eiser zou behoren deze feiten uiteen te zetten en het bewijs te leveren van hun zwaar beledigend karakter; dat hier ter zake de eiser zelfs niet aanhaalt waarin die feiten bestonden;

Overwegende dat, afgezien van deze beschouwing, het niet zou kunnen aangenomen worden dat, daar waar eiser zelf het overspel aanhaalt als grond tot echtscheiding, en het overspel als zodanig bewezen is, hij zou gerechtigd zijn te eisen dat de echtscheiding hem zou toegekend worden op grond van zware belediging;

Overwegende dat eiser daartoe geen ernstig en rechtmatig belang heeft;

Dat de soms ingeroepen drogredenen, het schandaal te willen vermijden, en aan het overspel gepleegd door de verweerster geen bekendmaking te geven, inderdaad niet meer kan weerhouden worden, daar waar ze reeds uit dien hoofde veroordeeld werd;

Overwegende dat er geen andere redenen kunnen bestaan, waarom de eis op grove beledigingen gesteund wordt, dan de wil van eiser de verweerster te laten ontsnappen aan de gevolgen van een echtscheiding op grond van overspel;

Dat vermits de bepalingen van artikel 298 Burgerlijk Wetboek van openbare orde zijn, de partijen niet gerechtigd zijn te pogen daaraan te ontsnappen met de echtscheiding te laten uitspreken op een andere grond dan het overspel, dat het enige feit is dat tot grondslag van de vordering ingeroepen en bewezen wordt;

Overwegende dat bij toepassing van artikel 302 Burgerlijk Wetboek het kind van rechtswege aan de bewaking van eiser dient te worden toevertrouwd;

Om deze redenen:

Rechtdoende bij verstek:

Gehoord de heer De Sutter, Substituut Procureur des Konings, in zijn advies gegeven in openbare zitting;

Gelet op artikel 229 van het Burgerlijk Wetboek, luidend als volgt: «De man kan echtscheiding vorderen op grond van overspel van zijn vrouw»;

Verklaart de vordering ontvankelijk en gegrond;

Laat dienvolgens de echtscheiding toe tussen partijen gehuwd te Gent 3 juli 1946, ten voordele van Van der Maelen Edgard, geboren te Onkerzele 27 februari 1923, wonende te Geraardsbergen, Oudensteenweg 93, en ten nadele van Van Autryve Bertha Emma, geboren te Gent 21 juni 1927, verblijvende te Gent, St-Coletastraat 4, om reden laatstgenoemde overspel gepleegd heeft met Matthijs Emiliën;

Machtigt eiser het beschikkend gedeelte van onderhavig vonnis te doen betekenen aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand;

Vertrouwt aan eiser de bewaking toe over het minderjarig kind gesproten uit het huwelijk van partijen, met name Van der Maelen Linda Yvonne, geboren te Gent op 21 augustus 1943;

Veroordeelt verweerster tot de kosten.

VREDEGERECHT TE MAASEIK

27 mei 1960.

Rechter: M. Marx.

Advokaten: Mrs. Henry en Robyns.

Landpacht. — Niet-vermelding in de opzeggingsbrief, dat de pachter over een termijn van drie maanden beschikt om verzet tegen de opzegging in te stellen. — Volstrekte nietigheid van de opzegging. — Instellen van verzet niet vereist.

De opzegging, waarin niet vermeld wordt, dat de pachter over een termijn van drie maanden beschikt om tegen de opzegging verzet in te stellen, is volstrekt nietig. Een dergelijke opzegging is onbestaan- de en derhalve is het niet vereist verzet tegen iets wat niet bestaat, aan te tekenen.

de Bissy t/ Van Reyten.

Gezien de inleidende dagvaarding van Deurwaarder Joseph Peters van Maaseik, de dato 9 mei 1960 zestig, strekkende te zien en te horen zeggen voor recht dat verweerder gehouden is ene boerderij met aanhorigheden en landerijen te ontruimen, hetzij de gebouwen vóór maart 1961 en de landerijen vóór einde 1960, op een datum door ons te bepalen;

Aangezien aanlegger bij aangetekend schrijven in dato van 22 december 1958 aan verweerder opzegging deed van de door hem in pacht gehouden hoeve met aanhorigheden en landerijen, gelegen onder Rotem, ter plaatse Schootsheide, en dit voor de gebouwen tegen maart 1961 en voor de landerijen tegen Stoppelbloed 1960;

Aangezien verweerder tegen de inhoud van dit aangetekend schrijven niet heeft geprotesteerd hetzij wegens ongegrondheid, hetzij wegens nietigheid;

Aangezien de opzegging niet inhoudt dat verweerder een tijdspanne had van drie maanden om er tegen verzet aan te tekenen;

Aangezien dergelijke opzegging nietig is, en nog wel van absolute nietigheid; dat de opzegging aldus niet bestaat en het niet nodig was verzet aan te tekenen tegen iets wat niet bestaat;

Aangezien zulks ten volle blijkt uit het Verslag van de Commissie van Justitie belast met het onderzoek van het Wetsvoorstel tot aanvulling van artikel 14 der wet van 7 juli 1951, houdende wijziging van de wetgeving, betreffende de landpacht;

(Parlementaire Documenten van België, Senaat, deel III, nrs 161 tot 281, bladzijde 194);

Aangezien aan de hand van dit verslag de wet van 15 juni 1955 werd uitgevaardigd, die zegt in artikel 1 «dat in de opzegging de termijn van drie maanden voor het aantekenen van verzet moet worden aangehaald, op straffe van nietigheid»;

Aangezien de wetgever zulks heeft gewild om de pachter te beschermen tegen onwetendheid en nalatigheid;

Aangezien de opzegging nietig is, daar anders deze wet geen doel zou hebben;

Gelet op artikel 2, 3, 4, 30, 34, 37 en 41 der wet van 15-6-1935;

Om deze redenen:

Recht doende in openbare zitting, op tegenspraak en in eerste aanleg, wijzen aanlegger af in zijn eis en veroordelen hem tot betaling der kosten.

POLITIETRECHTBANK TE DUFFEL

9 november 1960

Rechter: J. Porters.

Advokaat: Mtr J. Verhavert.

Wettige reden tot weigering der bloedproef. — Restrictieve interpretatie.

De wettige reden tot weigering der bloedproef, zoals bepaald door art. 4 bis al. 2 der wet van 1-8-1899, is dezelfde als degene, die bedoeld wordt in art. 1 van het Koninklijk Besluit van 10-6-1959.

Deze wettige reden is van fysische aard en is niet vatbaar voor analogische toepassing.

O.M. t./ L.

Beklaagd te St-Katelijne-Waver, kanton Duffel, de 19 juni 1960;

Bestuurder zijnde op de openbare weg,

Bij inbreuk op art. 4/bis, al. 2 van de Wet van 1-8-1899, gew. door art. 4 van de Wet van 15-4-1958, zonder wettige reden, de bloedproef door al. 1 van gezegd artikel voorzien, geweigerd te hebben te laten verrichten.

Aangezien art. 4/bis der Wet van 1-8-1899 degene bestraft, die zonder wettige reden weigert de bloedproef te laten verrichten;

Aangezien de wettige reden van weigering, die kan ingeroepen worden door de betrokkene, dezelfde is als degene, die door de opgeëiste geneesheer kan ingeroepen worden om niet tot het nemen van een bloedstaal te moeten overgaan; dat deze wettige reden, naar luid van art. 1 van het K.B. van 10-6-1959, gelegen is in de bevindingen van de geneesheer, die een formele contra-indicatie tegen de voorgenomen maatregel opleveren of in de redenen, welke de betrokkene aanvoert om zich aan de bloedproef te onttrekken en welke door de geneesheer als gegrond worden erkend;

Aangezien het duidelijk is dat deze wettige redenen, waarover de wet de geneesheer opdraagt te oordelen, alleen van fysische aard kunnen zijn;

Aangezien gedaagde echter geen enkele reden van fysische aard heeft ingeroepen doch zijn weigering steunt op een uitwendige reden, afgeleid uit de begeleidende omstandigheden van het ongeval;

Aangezien de strafwet restrictief moet uitgelegd worden en derhalve het begrip «wettige reden» in casu niet voor analogische toepassing vatbaar is;

Aangezien gedaagde derhalve een inbreuk pleegde op art. 4 bis der Wet van 1-8-1899.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

De Vlaamse Conferentie der balie van Antwerpen richt een voorstelling in gegeven door het gekende *Poppenspel Pats*.

Deze voorstelling zal plaats hebben op donderdag 26 januari aanstaande te 20 uur, in het Museum voor het Vlaams Cultuurleven, Minderbroedersstraat, 22.

Alle leden van de Vlaamse Conferentie met hun familie alsmede de heren magistraten der Antwerpse Rechtbank, zijn hartelijk uitgenodigd.

Vlaams Pleitgenootschap bij de balie te Brussel.

Het Vlaams Pleitgenootschap bij de balie te Brussel richt op dinsdag 31 januari a.s. te 20.30 uur in de zaal van het Hof van Assisen, Gerechtsgebouw te Brussel, een openbare voordracht in. Prof. A.A.J. Van Bilsen zal spreken over: «De Kongo-crisis in Afrikaans perspectief».

Het lijkt geen twijfel dat deze spreekbeurt op de grootste belangstelling zal mogen rekenen.

WETGEVING

Wetsontwerp

tot wijziging van de artikelen 51 en 53 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken.

Verslag

namens de commissie voor de Justitie der Kamer van volksvertegenwoordigers, uitgebracht door dhr Robyns.

Dames en Heren,

Op 16 juni 1960 dienden de heren Senatoren Custers, Nihoul, Leynen en Slegten een wetsvoorstel in hetwelk tot doel had de vlaamse magistraten die geroepen zijn om zitting te nemen in de Vlaamse Kamer van het Beroepshof te Luik te ontslaan van de verplichting een frans taalexamen af te leggen.

Immers artikel 51 § 2, 4° lid van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken bepaalt dat «Niemand kan benoemd worden tot een rechterlijk ambt in het Hof van Beroep te Luik indien hij niet het bewijs levert van zijn kennis van het Frans».

Dit voorschrift zou geen aanleiding geven tot moeilijkheden indien de rechtspleging in het Hof van Luik alleen franstalig was.

Echter behoort de Nederlandstalige provincie Limburg tot het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Luik. Dit heeft tot gevolg dat de rechtspleging in het Nederlands dient gevoerd voor alle zaken afkomstig

van de Limburgse rechtbanken. Alle rechtscollages in beroep dienen dezelfde taal te gebruiken als deze waarin de bestreden beslissing is gesteld. Aldus luidt de wet van 15 juni 1935.

Er bestaan te Luik Vlaamse Kamers ten behoeve van de Limburgse rechtzoekenden. De magistraten die deze Kamers samenstellen worden in de praktijk gerecruteerd uit de leden van rechtscollages die in Limburg werkzaam zijn.

Zolang deze leden houders waren van franstalige diploma's van doctor in de rechten stelde er zich geen vraagstuk.

De wetgeving op de vernederlandsing van het hoger onderwijs heeft echter na 30 jaren toepassing normaal voor gevolg dat heel wat Limburgse magistraten houders zijn van een nederlandstalig diploma.

Indien de huidige wetgeving op het gebruik der talen in gerechtszaken niet aan deze toestand aangepast wordt dan zou geen enkel Limburgs magistraat, houder van een Nederlands diploma van doctor in de rechten, in aanmerking komen voor een benoeming bij het Hof van Beroep. Alhoewel hij aldaar slechts zuiver Nederlandstalige rechtspleging zou hebben toe te passen, zou hij eerst een examen over de kennis van het frans dienen af te leggen.

Dit is onredelijk en druist in tegen de door iedereen erkende en aanvaarde gelijkwaardigheid der universitaire diploma's. Het is tegen de grondbeginselen die aan de basis liggen van de wet op het gebruik der talen in gerechtszaken.

Aldus motiveren bovengenoemde heren senatoren hun voorstel tot afschaffing van het taalexamen. De indieners stellen voor dat drie leden van het Parket-Generaal te Luik geen bewijs dienen te leveren van kennis der franse taal evenmin als de kandidaten voor de plaatsen van Raadsheer die door het Hof en door de provinciale Raad van Limburg worden voorgedragen, alsmede de griffiers van de Vlaamse kamers.

De senaatscommissie voor de Justitie heeft het voorstel met algemene stemmen aanvaard. De Senaat stemde het eveneens met eenparigheid ter zitting van 14 juli 1960.

Op de eerste vergadering van Uwe commissie na het parlementair verlof, te weten: op 9 november 1960, kwam het ontwerp van de Senaat ter bespreking.

Er rees verzet vanwege verschillende commissieleden. Zij hielden volgende bewijsvoering.

Zij waren het eens over de gelijkwaardigheid der nederlandstalige en der franstalige diploma's en wensden niet terug te komen op de bestaande wetgeving dienaangaande.

Zij erkennen ook dat voor de Vlaamse magistraten normale bevorderingsmogelijkheden moeten open staan.

Echter kunnen zij niet aanvaarden dat bij het Hof van Beroep te Luik magistraten zouden benoemd worden die franskundig zouden zijn.

Immers de inwendige voertaal bij dat Hof is frans en moet frans blijven om het karakter van ééntaligheid van dit Hof te vrijwaren.

Welnu het gevaar bestaat dat, in de toekomst, wanneer franskundige magistraten lid zouden worden van het Hof, zulks uiteindelijk zal leiden tot het verlies van het ééntalig frans karakter voor het Hof doordat b.v. de nederlandstalige magistraten in de algemene vergadering een officiële vertaaldienst zouden eisen.

Wij staan bijgevolg voor twee met elkaar tegenstrijdige principen. Enerzijds de rechtmatige eisen der vlaamse magistraten; anderzijds de even rechtmatige eis tot behoud van het ééntalig frans karakter van het Hof van Beroep te Luik.

Om uit het slop dezer tegenstrijdigheid te geraken wordt voorgesteld dat de vlaamse magistraten een examen zouden afleggen dat niet, zoals het thans vereist is, zou handelen over de ganse juridische stof, doch enkel over de elementaire kennis van het Frans. — Volgens dezelfde leden zou het volstaan dat deze magistraten het bewijs zouden leveren dat zij bekwaam zijn een franse conversatie te voeren.

Op deze wijze menen deze commissieleden dat eenieders rechtmatige belangen ter zake geëerbiedigd worden.

De Vlaamse magistraten zullen zonder moeite dit gemakkelijk taalexamen kunnen afleggen en het gevaar dat er in het Hof van Beroep te Luik een soort verkapte tweetaligheid zou binnensluipen zal afgeweerd zijn.

De voorstanders van het ontwerp antwoorden op deze bewijsvoering dat het hun er niet om te doen is een gemakkelijk taalexamen te bekomen en evenmin om het franstalig karakter van het Hof van Luik aan te tasten.

Het principe zelf van het franse taalexamen is niet aanvaardbaar, zeggen zij, voor magistraten die krachtens de wet het recht hebben ééntalig te zijn en die zouden geroepen worden te fungeren in uitsluitend Nederlandstalige zaken.

Zij dringen aan op het spoedeisend karakter van het ontwerp aangezien twee kandidaturen dienen voorgedragen te worden en dat de Provincieraad van Limburg met eenparigheid van stemmen op 21 oktober 1960 volgend besluit gestemd heeft.

« De Provincieraad stelt vast :

» Dat reeds in zijn vergaderingen van 28 juni 1957 en 23 juni 1959 een motie gestemd werd ertoe strekkende dat voortaan houders van een nederlands diploma van doctor in de rechten als kandidaat Raadsheer bij het Hof van Beroep zouden kunnen voorgedragen worden voor de plaatsen die aan Limburg toekomen;

» Dat een wetsvoorstel in die zin, uitgaande van Senator Custers, met eenparigheid door de Senaat gestemd werd op 14 juli 1960;

» Dat thans de provincieraad andermaal geroepen is om tot voordracht van kandidaten over te gaan;

» Dat men de gewettigde hoop mag hebben dat de Kamer van Volksvertegenwoordigers weldra tot de stemming zal overgaan van meervernoemd wetsvoorstel en zodoende noodzakelijk is te wachten om kandidaten voor te dragen totdat de wet tot stand gekomen is;

» Dat hiermee immers een einde zal gemaakt worden aan een toestand waardoor de magistraten in Limburg, houders van een uitsluitend Nederlands diploma, niet als kandidaat konden voorgedragen worden;

» Dat de plaats immers aan Limburg toekomt;

» Dat dan ook alle magistraten van Limburg de gelegenheid zullen hebben hun kandidatuur te stellen, zowel bij het Hof van Beroep als bij de Provincieraad;

» Dat alsdan de Limburgse magistraten met een nederlands diploma gelijke kansen tot bevordering zullen hebben;

» Dat het voor een goede rechtsbedeling nodig is dat de magistraten die ertoe geroepen zijn recht te spreken in het Hof, zich de gewoonten en gebruiken van de Limburgse rechtsonderhorigen eigen gemaakt hebben bij de Rechtbanken in de Arrondissementen of Kantons;

» De Provincieraad besluit:

» Het punt van de agenda, houdende voordracht van kandidaten voor Raadsheer bij het Hof van Beroep, uit te stellen tot wanneer het wetsvoorstel houdende wijziging van artikelen 51 en 53 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken — reeds goedgekeurd in de Senaat op 14 juli 1960 — ook gestemd zal zijn in de Kamer van Volksvertegenwoordigers en door publicatie kracht van wet zal hebben verkregen.

» Onder dit voorbehoud over te gaan tot de dagorde.

Hasselt, 21 oktober 1960 ».

Aldus het eenparig besluit van de Limburgse Provinciale Raad.

De Voorzitter van Uwe Commissie doet opmerken dat de eerste voorzitter van het Hof van Beroep te Luik in een schrijven van 8 oktober 1960 bij de heer Minister van Justitie aandringt op de stemming van het ontwerp. Naar verluidt zou hij de toelating gegeven hebben aan Limburgse magistraten die het taal-examen niet afgelegd hebben officieus hun kandidatuur te stellen.

Een commissielid verklaart dat hij amendementen zal neerleggen luidens welke de kandidaten voor het Hof van Beroep te Luik het bewijs zullen dienen te leveren van een elementaire kennis van het Frans — zie stuk 611 (159-60) — Nr 2.

Hierop beslist de Commissie het advies van de heer Minister te vragen en verzoekt tevens het advies van de heer Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep te Luik en van de heer Prokureur Generaal te Luik te mogen ontvangen betreffende het voorgesteld vereenvoudigde taalexamen.

Op de vergadering van 14 december 1960 geeft de heer Minister van Justitie lezing van de adviezen die hij heeft ingewonnen bij de heer Prokureur-generaal bij het Hof van Beroep te Luik en bij de heer Eerste Voorzitter van het dito Hof. Uit deze adviezen blijkt dat deze Hoge Magistraten het examen over de voldoende kennis van de Franse taal voor de Limburgse magistraten verwerpen, doch er mede instemmen dat hun de verplichting zou worden opgelegd een bewijs te leveren van de elementaire kennis van de Franse taal.

De heer Pierson verklaart dat zijn amendementen in een geest van verzoening werden opgesteld. Het in artikel 2bis van zijn amendementen bedoeld koninklijk besluit beoogt niet de noodzakelijke inrichting van een examen; de controle van de taalkennis kan evengoed gebeuren door de Korpsoversten van het Hof van Beroep te Luik.

De heer Charpentier dient een sub-amendement in op het amendement van de heer Pierson op artikel 2bis, als volgt gelibelleerd:

« Aan artikel 51 van dezelfde wet wordt een § 4 toegevoegd, die luidt als volgt:

« De elementaire kennis van het Frans die in dit artikel van bepaalde raadsheren bij het Hof van Beroep te Luik, leden van het Parket-generaal of van de Griffie, wordt vereist, dient te worden bewezen door het overleggen van een getuigschrift van humaniora, waarop het Frans als leervak is vermeld.

» Bij gebreke van dergelijk diploma moet het bewijs van de elementaire kennis van het Frans worden geleverd op de door de Koning te bepalen wijze ».

Steller van dit sub-amendement is de mening toegedaan dat alle Vlaamse kandidaten het Frans als twee-

de taal gekozen hebben gedurende hun humaniora. Hij acht dat zulks voldoende is als bewijs van elementaire kennis van de Franse taal. Aldus moet geen examen worden afgelegd en is de zaak op elegante manier opgelost, zegt hij.

Een lid formuleert ernstige bezwaren tegen de mogelijkheid de magistraten van Luik te belasten met de inrichting van een examen. Dit is zeer gevaarlijk in geval van onenigheid tussen die magistraten en de kandidaat. Er zijn ook grondwettelijke bezwaren, daar het niet denkbaar is, dat het Hof dat met de voordracht belast is, een kandidaat zou uitsluiten. Aldus zou een onrechtstreekse inmenging van het Hof in de bevoegdheid van voordracht van de Provincieraad van Limburg mogelijk gemaakt worden.

Door een beslissing van het Hof immers zou de Provincieraad in de onmogelijkheid gesteld worden een kandidaat voor te dragen.

De heer Minister van Justitie alsook de commissieleden aanvaarden de gegrondheid van deze bezwaren.

De heer Minister van Justitie constateert dat de wenselijkheid van de elementaire kennis van het Frans niet betwist wordt. De vraag is, zegt hij, hoe die kennis kan geverifieerd worden. Hij suggereert dat de commissie de oplossing van de heer Charpentier zou aanvaarden, t.t.z. dat de kennis van het Frans zou blijken uit het diploma van de humaniorastudiën.

Het voorstel Charpentier geeft echter de voorstanders van een taalexamen geen voldoening. Zij wijzen op het psychologisch aspect van de zaak. Het mag niet zijn dat magistraten van het Hof van Luik *het recht* zouden hebben het Frans te ignoreren. De feitelijke kennis van het Frans moet door een af te leggen proef bewezen worden.

De discussie glijdt af naar sentimentele beschouwingen over de vlaams-waalse verhoudingen in het algemeen.

De ondergrond van het verzet van sommige leden tegen het senaatsontwerp blijkt duidelijk te zijn: de schrik om een zekere tweetaligheid in het Hof van Beroep te Luik met de jaren te zien tot stand komen.

Nochtans werd er van Vlaamse zijde een toegeving gedaan ten einde deze tweetaligheid te voorkomen. Het senaatsontwerp wijzigt niets aan het wettelijk voorgeschreven ééntalig karakter van het Hof van Beroep te Luik. Deze ééntaligheid zal in de toekomst ook geen dode letter worden vermits het ontwerp in zijn artikel 2 voorziet dat eentalig Nederlandse magistraten uitgesloten worden van de hogere leiding van het Hof en van het Parket-generaal.

Deze gedeeltelijke devalorisatie van het Nederlands diploma van doctor in de rechten is ontegensprekelijk een toegeving van vlaamse zijde.

Hieruit zou van waalse zijde de oprechtheid moeten erkend worden van de wil van de indianers van het ontwerp om het eentalig karakter van het Hof van Beroep te Luik gehandhaafd te zien.

Het is immers niet zo vanzelfsprekend dat het Hof van Beroep te Luik een ééntalig Frans Hof zou zijn. Het telt meer dan een half miljoen Vlaamse rechts-onderhorigen.

Indien men zo kittelorig is voor het *eentalig* Frans karakter van het Hof te Luik, zo men dezelfde kittelorigheid kunnen aan de dag leggen ten aanzien van het *tweetalig karakter* van het Hof van Beroep te Brussel.

Luidens artikel 39 van de wet van 15 juni 1935 bezigen het Hof van Cassatie en het Hof van Beroep te Brussel het ene jaar het Frans, het ander jaar het Nederlands als inwendige voertaal. Het zou dus logisch

zijn dat de Waalse magistraten die te Brussel benoemd worden ook blijk zouden geven van de voldoende kennis van het Nederlands.

Niemand vraagt hun nochtans zulks te doen.

De parallel trekken tussen het Hof van Beroep te Luik als ééntalig Frans en het Hof van Beroep te Gent als ééntalig Nederlands gaat ook niet op, daar het rechtsgebied van Luik *rechtscolleges van de andere taalrol* bevat, hetgeen niet het geval is voor het rechtsgebied van Gent.

Een lid merkt op dat een waalse magistraat die in Vlaanderen wil benoemd worden ook een taalexamen moet afleggen.

Deze opmerking geldt echter niet als argument voor de amendementen van de heer Pierson, daar het examen door voornoemd lid bedoeld vereist is om het beroep van rechter *uit te oefenen*, hetgeen overigens wederkerig voorgeschreven is voor de beide taalgebieden.

Dit is echter niet het geval voor de Limburgse magistraten die hun beroep in het Nederlands uitoefenen en ook zullen blijven uitoefenen na hun benoeming in het Hof, doch van wie desniettemin toch geëist wordt dat zij het examen van de voldoende kennis van het Frans afleggen, zg. om te kunnen omgaan met hun franstalige collega's.

Een lid stelt voor dat in een geest van verzoening enerzijds de amendementen op het senaatsontwerp zouden ingetrokken worden en anderzijds in het verslag de eenparige wens van de commissieleden tot uiting zou komen waarbij het ééntalig Frans karakter van het Hof van Beroep van Luik zou gehandhaafd blijven.

De heer Charpentier trekt zijn amendement in, verklaarende dat, zijn inziens, het opgenomen is in de amendementen Pierson waarmee het een geheel uitmaakt.

De amendementen van de heer Pierson worden echter niet ingetrokken zodat de voornoemde éénparige wens dan ook niet tot stand komt.

Twee leden zijn trouwens van oordeel dat een grondige herziening van de rechterlijke inrichting in België zich opdringt. Het ogenblik is volgens hen nu aangebroken om een einde te maken aan de huidige taaltoustand te Luik en de Provincie Limburg te onttrekken aan de bevoegdheid van het Luikse Hof van Beroep.

Het is om deze reden dat een lid verklaart zich te zullen onthouden bij de stemming van het ontwerp.

De uitslagen van de stemmingen zijn de volgende :

Eerste artikel. — Het amendement van de heer Pierson is met 8 tegen 8 stemmen en 5 onthoudingen verworpen.

Het artikel is met 13 tegen 7 stemmen en 1 onthouding goedgekeurd.

Artikel 2. — Het amendement van de heer Pierson is met 9 tegen 8 stemmen en 5 onthoudingen verworpen.

Artikel 2 is met 11 tegen 7 stemmen en 1 onthouding goedgekeurd.

Het amendement van de heer Pierson inhoudende een nieuw artikel *2bis* vervalt.

Artikel 3. — Het amendement van de heer Pierson is ingetrokken.

Het artikel is met 14 tegen 8 stemmen en 1 onthouding goedgekeurd.

Het gehele wetsontwerp is met 13 tegen 7 stemmen en 2 onthoudingen goedgekeurd.

Onderhavig verslag wordt ter zitting van 4 januari met algemene stemmen goedgekeurd.

De Verslaggever,
F. Robyns.

De Voorzitter,
J. Moyersoën.

OVERZICHT DER BELGISCHE WETGEVING

(1 december - 31 december 1960)

I. Staats- en Administratief Recht

A. Ministeries - Inrichting - Kaders - Begrotingen.

1. *Ministerie van Onderwijs.* — Het K.B. van 31 aug. 1960 (S. 1 december 1960 - 9247) stelt het bedrag der werkingskosten voor het technisch onderwijs vast.

2. *Ministerie van Afrikaanse zaken.* — Het K.B. van 1 juni 1960 (S. 1 december 1960 - 9248) stelt de inwerkingtreding van de wet van 19 mei 1960 op het staatsbestel van Congo vast.

3. *Ministerie van kulturele Zaken.* — Het K.B. van 9 november 1960 (S. 2 december 1960 - 9276) wijzigd het K.B. van 27 augustus 1960 houdende oprichting van de raadgevende kulturele commissies bij de gewestelijke omroepen van de Belgische radio en televisie.

4. *Ministerie van Verkeerswezen.* — Het K.B. van 10 november 1960 (S. 2 december 1960 - 9269) wijzigd dit van 9 oktober 1957 houdende bezoldigingsregeling van de hulpkrachten en boventallige bestellers van het Bestuur der posten.

5. *Ministerie van Afrikaanse zaken.* — Het M.B. van 23 november 1960 (S. 5 december 1960 - 9326) stelt uitvoeringsmaatregelen vast van het K.B. van 28 juni 1960 houdende het statuut van de ambtenaren van het Bestuur in Afrika, van de kaders van het onderwijs, van de rechterlijke orde en van de gerechtelijke politie der Parketten en van de aanvullingsambtenaren in dienst op 30 juni 1960.

6. *Ministerie van Verkeerswezen.* — Het K.B. van 18 oktober 1960 (S. 6 december 1960 - 9341) stelt de schalen der graden van de regie der luchtwegen vast.

7. *Ministerie van Verkeerswezen.* — Bij K.B. van 18 oktober 1960 (S. 6 december 1960 - 9346) worden sommige graden van de regie der luchtwegen alsmede de schalen der graden vastgesteld bij K.B. van 18 okt. 1960 gewijzigd.

8. *Ministerie van Openbare werken en wederopbouw.* — Het K.B. van 25 november 1960 (S. 6 december 1960 - 9372) wijzigd het K.B. van 24 juli 1959 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het ministerie van Openbare werken en wederopbouw.

9. *Ministerie van Landsverdediging.* — Het K.B. van 28 november 1960 (S. 8 december 1960 - 9377) wijzigd dit van 20 april 1953 waarbij de Minister van Landsverdediging gemachtigd wordt burgerlijk onderwijzend

personeel voor de beroepsopleiding van de dienstplichtigen aan te werven en waarbij het statuut van dit personeel wordt vastgesteld.

10. *Ministerie van Openbaar ambt.* — Het K.B. van 13 december 1960 (S. 13 december 1960 - 9446) stelt de ambtsbevoegdheden van de Minister van het Openbaar ambt vast.

11. *Ministerie van Landsverdediging.* — Bij K.B. van 7 december 1960 (S. 113 december 1960 - 9455) wordt het K.B. van 2 augustus 1960 betreffende het geldelijk stelsel van zekere categorieën militairen der krijgsmacht opgeheven.

12. *Ministerie van buitenlandse zaken en buitenlandse handel.* — Het K.B. van 28 november 1960 (S. 19 december 1960 - 9607) vult aan het K.B. van 31 mei 1956 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Buitenlandse zaken en Buitenlandse handel.

13. *Ministerie van Landbouw.* — Het K.B. van 6 dec. 1960 (S. 21 december 1960 - 9666) wijziget het K.B. van 6 februari 1957 houdende vaststelling van het organiek kader van het Ministerie van Landbouw.

14. *Ministerie van Verkeerswezen.* — Het K.B. van 12 december 1960 (S. 21 december 1960 - 9669) stelt het organiek kader van het personeel van de Regie der luchtwegen vast.

15. *Ministerie van Landbouw.* — Bij M.B. van 13 dec. 1960 (S. 21 december 1960 - 9673) wordt de telling van de winterbezaaiingen en van het vee op 1 januari 1961 voorgeschreven.

16. *Ministerie van Landsverdediging.* — Het K.B. van 7 december 1960 (S. 22 december 1960 - 9735) wijziget het K.B. van 9 april 1952 houdende het geldelijk statuut van het weddentrekkende personeel der Krijgsmacht.

17. *Ministerie van Landsverdediging.* — Het K.B. van 7 december 1960 (S. 22 december 1960 - 9735) wijziget het K.B. van 9 april 1952 houdende geldelijk statuut van het personeel der Rijkswacht.

18. *Ministerie van Verkeerswezen.* — Het K.B. van 5 december 1960 (S. 23 december 1960 - 9766) wijziget de tarieven der rechten wegens gebruik van het openbaar domein door elektrische lijnen.

19. *Ministerie van kulturele Zaken.* — Bij K.B. van 12 december 1960 (S. 26 december 1960 - 9816) wordt bij de Belgische Radio en Televisie een raadgevende Kulturele Commissie voor de uitzendingen in de Duitse taal ingesteld.

20. *Ministerie van Binnenlandse zaken.* — Het K.B. van 9 december 1960 (S. 27-28 december 1961 - 9830) wijziget de tabel gevoegd bij het K.B. van 15 april 1958 betreffende de inrichting en het personeelsstatuut van het hoofdbestuur van het Ministerie van Binnenlandse zaken.

21. *Ministerie van Financiën.* — De wet van 28 dec. 1960 stelt de begroting voor het dienstjaar 1961 vast en verschuift de afsluiting der verrichtingen tot vestiging van de directe belastingen voor het dienstjaar 1960.

22. *Ministerie van Binnenlandse zaken — Provinciegouverneurs.* — Het K.B. van 26 december 1960 (S. 30 december 1960 - 9905) wijziget het K.B. van 15 dec. 1820 houdende onderrichtingen voor de provinciegouverneurs.

23. *Ministerie van Justitie — Statuut van de Gerechtelijke officieren bij de Parketten.* — Het K.B. van 7 december 1960 (S. 13 december 1960 - 9448) wijziget het K.B. van 28 januari 1956 houdende geldelijk statuut der gerechtelijke officieren en agenten bij de Parketten.

24. *Diensten van de Eerste Minister — Openbare aannemingen.* — Bij K.B. van 14 december 1960 (S. 30 december 1960 - 9903) wordt een permanente commissie voor de openbare aannemingen bij de dienst van de Eerste minister ingesteld.

B. Landbouw.

25. *Dierenvoeding.* — Het K.B. van 25 november 1960 (S. 9 december 1960 - 9394) wijziget het K.B. van 30 augustus 1960 houdende reglementering van de handel in stoffen bestemd voor dierenvoeding.

26. *Melk.* — Het M.B. van 2 december 1960 (S. 13 december 1960 - 9453) stelt het bedrag der premieën toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen vast.

C. Volksgezondheid.

27. *Fabricage van geneesmiddelen.* — Bij M.B. van 5 december 1960 (S. 12 december 1960 - 9434) worden de kleurstoffen die bij de fabricage en de bereiding van geneesmiddelen mogen worden gebruikt, bepaald.

28. *Fabricage van geneesmiddelen.* — Het K.B. van 6 december 1960 (S. 13 december 1960 - 9456) wijziget art. 59 van het K.B. van 6 juni 1960 betreffende de fabricage, de bereiding en distributie in het groot en de terhandstelling van geneesmiddelen.

29. *Aanbouw van volkswoningen.* — Het K.B. van 12 december 1960 (S. 26 december 1960 - 9818) wijziget het regentsbesluit van 12 augustus 1948 houdende vaststelling van de voorwaarden gesteld tot het verlenen van premies om niet voor de aanbouw door het privaat initiatief van volkswoningen en van kleine landeigendommen.

30. *Aanbouw van volkswoningen.* — Het K.B. van 13 december 1960 (S. 26 december 1960 - 9819) wijziget het regentsbesluit van 14 augustus 1948 houdende vaststelling van de voorwaarden gesteld tot het verlenen van premies om niet voor het verwerven van woningen die gebouwd werden of die zullen gebouwd worden voor rekening van :

a) vennootschappen aangenomen door de Nationale Maatschappij voor de huisvesting;

b) vennootschappen aangenomen door de Nationale Maatschappij voor de kleine landeigendom of van de Nationale maatschappij van de kleine landeigendom zelf;

c) gemeenten of van commissie van openbare onderstand.

31. *Aanbouw van volkswoningen.* — Het K.B. van 14 december 1960 (S. 26 december 1960 - 9821) stelt vast : a) de voorwaarden inzake inkomen voor het in huur nemen van vrij staande woningen die aan de door

de nationale maatschappij voor de huisvesting erkende vennootschappen of aan de nationale maatschappij zelf toebehoren;

b) de huurprijzen van de woningen die aan voormelde vennootschappen toebehoren.

32. *Fabricage van Geneesmiddelen.* — Het M.B. van 12 december 1960 (S. 27-28 december 1960-9839) regelt de modaliteiten in verband met de aangifte en de registratie van de pharmaceutische specialiteiten, verordend door de artt. 33-35 van het K.B. van 6 juni 1960 betreffende de fabricage, de bereiding en distributie in het groot en de terhandstelling van geneesmiddelen.

D. Financiën.

33. *Nationale kas voor beroepskrediet - Lening.* — Het M.B. van 6 december 1960 (S. 16-17 december 1960-9582) keurt de uitgifte door de nationale kas voor beroepskrediet van een lening met 5, 8 of 11 jaar looptijd, groot 250 miljoen frank, goed.

34. *Posttarieven.* — De K. besluiten van 5 en 6 dec. 1960 (S. 22 december 1960-9727-9728) wijzigen de posttarieven in binnenlandse dienst.

35. *Woningfonds van de bond der kroostrijke gezinnen van België — Lening.* — Bij K.B. van 12 december 1960 (S. 29 december 1960-9859) wordt de coöperatieve vereniging « Woningfonds van de bond der kroostrijke gezinnen » gemachtigd onder staatswaarborg een 19e lening aan te gaan ten bedrage van 250 miljoen frank.

E. Economische Zaken.

36. *Aanplakken en reclame maken.* — Het K.B. van 25 november 1960 (S. 8 december 1960-9373) wijzigt de regelen op het aanplakken en reclame maken.

37. *Nationaal centrum voor economische expansie der kleine en middelgrote ondernemingen.* — Bij K.B. van 7 december 1960 (S. 13 december 1960-9449) wordt de instelling van openbaar nut, Nationaal centrum voor economische expansie der kleine en middelgrote ondernemingen goedgekeurd.

38. *Ministerie van Economische zaken - Taxameters.* — Het K.B. van 12 decemer 1960 (S. 19 december 1960-9860) regelt het gebruik der taxameters.

39. *Economische zaken - Exploitatie van bioscoopzalen.* — Het M.B. van 12 december 1960 (S. 29 dec. 1960-9863) schrijft een jaarstatistiek van de exploitatie van bioscoopzalen voor.

F. Middenstand.

40. *Ambachts- Middelgrote handels- en kleine nijverheidsondernemingen.* — Het M.B. van 23 november 1960 (S. 12 december 1960-9436) stelt de uitvoeringsmaatregelen vast van art. 12 der wet van 24 december 1958 waarbij beroepsuitoefeningsvoorwaarden kunnen worden ingevoerd in de ambachts- kleine en middelgrote handels- en de kleine nijverheidsondernemingen.

41. *Ambachts- Middelgrote handels- en kleine nijverheidsondernemingen.* — Het K.B. van 2 december 1960 (S. 13 december 1960-9457) stelt de beroepsuitoefeningsvoorwaarden in het beroep van aannemer, schrijnwerker en timmerman in de ambachts- de kleine en

middelgrote handels- en de kleine nijverheidsondernemingen vast.

42. *Wekelijkse rustdag in neringen en ambachten.* — Het K.B. van 6 december 1960 (S. 22 december - 9741) stelt de toepassingsmodaliteiten der wet van 22 juni 1960 tot instelling van een wekelijkse rustdag in ambachten en neringen vast.)

G. Invoer.

43. Het M.B. van 14 december 1960 (S. 16-17 december 1960-9562) regelt de invoer van goederen vallende onder de verdragen tot oprichting van de Europese gemeenschappen.

H. Internationale of Europese verdragen.

44. *Overeenkomst tussen België en Nederland.* — In het Staatsblad van 3 december 1960-9297) verscheen de tekst van een akkoord tussen België en Nederland betreffende de samenvoeging van douanebehandeling aan de Belgisch-Nederlandse grens, ondertekend te 's Gravenhage op 13 april 1948.

II. Rechterlijke Inrichting

45. *Dienstregeling der Rechtbank van Koophandel te Antwerpen.* — Het K.B. van 18 november 1960 (S. 1 december 1960-9242) wijzigt het K.B. van 17 december 1931 houdende dienstregeling van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen.

46. *Vrederegerecht te Charleroi.* — Het K.B. van 23 november 1960 (S. 10 december 1960-9407) wijzigt wat de vrederechten te Charleroi betreft het K.B. van 15 januari 1928 tot vaststelling van het aantal en de duur der gewone terechtzittingen van de vrederechten en de politierechtbanken, alsmede van de dagen en uren waarop de griffies van die rechtbanken toegankelijk zijn.

47. *Advocaten — Vrijstelling van stage voor advocaten die in Kongo hun beroep hebben uitgeoefend.* — Krachtens het K.B. van 5 december 1960 (S. 13 december 1960-9448) kan de tuchtraad van de orde der advocaten of wanneer er geen is de Rechtbank van Eerste Aanleg, die hem vervangt, de advocaten van Belgische nationaliteit die ten minste tot 30 juni 1960 hun beroep in Kongo wettelijk hebben uitgeoefend, volledig of gedeeltelijk van de stage vrijstellen.

III. Arbeidsrecht en Maatschappelijk hulpbetoon

48. *Nationaal werk voor Kinderwelzijn.* — Het K.B. van 10 november 1960 (S. 2 december 1960-9273) stelt het beloop der rijksbedragen voor 1960 in de werkingskosten van de door het nationaal werk voor kindrewelzijn beheerde of erkende kolonies, alsmede de toelagen voor vacantiehuizen en kolonies, dagkuren, moederhuizen, dag- en nachtkinderbewaarplaatsen vast.

49. *Arbeidsongevallen.* — Het K.B. van 23 november 1960 (S. 5 december 1960-9319) stelt de overeenkomstig de wetgeving betreffende de vergoeding der schade voortspuitende uit de arbeidsongevallen dienstjaar 1960, te innen bijdragen voor het Waarborgfonds vast.

50. *Tabaksbedrijf - Arbeid.* — Bij K.B. van 18 nov. 1960 (S. 5 december 1960-9326) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 5 juli 1960 van het nationaal paritair comité voor het tabaksbedrijf

houdende wijziging van de beslissing van 27 maart 1958 tot vaststelling van de beroepsindeling en de minimumlonen van de arbeiders en arbeidsters tewerkgesteld in het tabaksbedrijf, en de koppeling van deze lonen aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen van het Rijk, algemeen verbindend verklaard bij K.B. van 25 juni 1958.

51. *Huiden- en lederbedrijf - Arbeid.* — Bij K.B. van 17 november 1960 (S. 7 december 1960 - 9359) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 26 februari 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor het huden- en lederbedrijf betreffende de bestaanszekerheid van de arbeiders tewerkgesteld in de ondernemingen waar schoenen en pantoffels en de gedeelten in leder ervan vervaardigd worden, gelegen in de provincie West-Vlaanderen.

52. *Sociaal fonds voor diamantbewerkers.* — Het K.B. van 21 november 1960 (S. 8 december 1960 - 9379) stelt de statuten vast van het sociaal fonds voor de diamantarbeiders.

53. *Tewerkstelling van werklozen.* — Het M.B. van 2 december 1960 (S. 13 december 1960 - 9464) wijzigt het M.B. van 20 maart 1956 tot inrichting van de tewerkstelling der werklozen door de provincies, gemeenten en openbare instellingen.

54. *Scheikundige nijverheid - Arbeid.* — Bij K.B. van 6 december 1960 (S. 19 december 1960 - 9615) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 5 juli 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor de scheikundige nijverheid, betreffende de verkorting van de arbeidsduur.

55. *Filmnijverheid.* — Bij K.B. van 7 december 1960 (S. 19 december 1960 - 9616) wordt zondagwerk toegelaten in de ondernemingen van de filmnijverheid die het filmjournaal verzorgen.

56. *Zeelieden der koopvaardij. Vaststelling van jaarlijks loon inzake Arbeidsongevallen.* — Het K.B. van 2 december 1960 (S. 20 december 1960 - 9635) wijzigt het K.B. van 30 maart 1960 tot vaststelling van het gemiddeld jaarlijks loon der zeelieden der koopvaardij bij toepassing der wet van 30 december 1929 op de vergoeding der schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen overkomen aan zeelieden.

57. *Ziekte- en invaliditeitsverzekering.* — Het K.B. van 28 november 1960 (S. 23 december 1960 - 9767) wijzigt het regentsbesluit van 14 september 1946 genomen in uitvoering van de wetten betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdige dood, gecoördineerd bij regentsbesluit van 12 september 1946.

58. *Ministerie van Sociale voorzorg — Fonds voor scholing van minder validen.* — Het K.B. van 13 dec. 1960 (S. 23 december 1960 - 9768) wijzigt het K.B. van 4 april 1960 tot regeling van de financiering van het Fonds voor scholing, omscholing en herscholing van minder validen.

59. *Ministerie van Sociale voorzorg — Fonds voor scholing van minder validen.* — Het M.B. van 23 dec. 1960 (S. 23 december 1960 - 9779) stelt de uitvoeringsmaatregelen vast van het K.B. van 4 april 1960 tot regeling van de financiering van het fonds voor scholing, omscholing en sociale herscholing van minder validen.

IV. Fiscaal Recht

60. *Zegelrechten.* — Het K.B. van 9 november 1960 (S. 3 december 1960 - 9295) wijzigt het regentsbesluit van 18 september 1947 betreffende de uitvoering van het wetboek der zegelrechten.

61. *Verkeersbelastingen.* — Het M.B. van 1 december 1960 (S. 9 december 1960 - 9392) stelt modaliteiten vast betreffende de vermindering bepaald in de artt. 12-14 der gecoördineerde wetten betreffende de verkeersbelastingen op de autovoertuigen.

62. *Registratie-, successie- en zegelrechten.* — In het Staatsblad van 14 december 1960 - 9486) verschenen onderrichtingen van algemeen belang inzake registratie, successie en zegelrechten en met het zegel gelijkgestelde taksen.

63. *Overdrachtstaksen bij invoer.* — Het K.B. van 8 december 1960 (S. 16-17 december 1960 - 9548) wijzigt het K.B. van 11 maart 1953 houdende verhoging der overdrachtstaksen bij de invoer.

64. *Invoerrechten.* — Het M.B. van 16 december 1960 (S. 20 december 1960 - 9631) regelt de vrijstellingen inzake invoerrecht.

65. *Met het zegel gelijkgestelde taksen.* — Het K.B. van 14 december 1960 (S. 22 december 1960 - 9722) wijzigt het wetboek en de algemene verordening op de met het zegel gelijkgestelde taksen.

66. *Overdrachtstaksen.* — Het M.B. van 19 december 1960 (S. 22 december 1960 - 9742) wijzigt het M.B. van 4 maart 1927 wat betreft de overdrachtstaksen.

67. *Invoerrechten.* — Het K.B. van 27 december 1960 - 9910) stelt een bijzonder recht in op de invoer van sommige landbouw en voedingsproducten.

68. *Invoerrechten.* — Bij K.B. van 28 december 1960 (S. 30 december 1960 - 99161) wordt een bijzonder recht bij de invoering van sommige landbouw en voedingsproducten ingesteld.

H. Boonen.

MEDEDELINGEN

Vrije Universiteit te Brussel

De Vrije Universiteit te Brussel kondigt de vacature aan van de hiernavolgende cursussen in de rechtsfaculteit :

— « Europese instellingen » (30 u.), in de Franse taal (3e doctoraat in de rechten).

— « Europese instellingen » (30 u.) in de Nederlandse taal (3e doctoraat in de rechten).

« Rechtspleging voor de internationale rechtscolleges en rechtspraak van deze rechtscolleges » (45 u.) in de Franse taal (Sectie der volmakingsstudie in het internationaal recht).

— « Rechtspleging voor de internationale rechtscolleges en rechtspraak van deze rechtscolleges » (45

uur) in de Nederlandse taal (Sectie der volmakingsstudie in het internationaal recht).

— « *Diplomatieke, consulaire en internationale functies* » (30 u.) in de Franse taal (Sectie der volmakingsstudie in het internationaal recht).

— « *Diplomatieke, consulaire en internationale functies* » (30 u.) in de Nederlandse taal (Sectie der volmakingsstudie in het internationaal recht).

— « *Vraagstukken van staatsrecht en volkenrecht betreffende de nieuwe staten* » (30 u.) in de Franse taal (Sectie der volmakingsstudie in het internationaal recht).

— « *Vraagstukken van staatsrecht en volkenrecht betreffende de nieuwe staten* » (30 u.) in de Nederlandse taal (Sectie der volmakingsstudie in het internationaal recht).

— *Internationaal publiek zeerecht* » (15 u.) in de Franse taal (2e licencie in zee- en luchtrecht).

— *Internationaal publiek zeerecht* » (15 u.) in de Nederlandse taal (2e licencie in zee- en luchtrecht).

De aanvragen der kandidaten dienen vóór 15 februari 1961, met curriculum vitae, toegezonden te worden aan de Heer Rector van de Universiteit, Franklin D. Rooseveltlaan 50, Brussel.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor sociaal recht en van de Arbeids-gerechten, jrg. 1960, nr 8 :

Inhoudstafel van de jaargang 1960. - Boekbespreking.

De Gemeente, jrg. 1960, nr 12 :

L. Bosman, Aansprakelijkheid voor handelingen van geneeskundige helpers (2e deel en einde). — F. Vanden Brande, De aktie van de Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom en van de Gemeenten voor de bloei van ons platteland.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1961, nr 2 :

L. I. De Winter : Het Haagse ontwerp-verdrag inzake kinderbescherming. — H.F.W. Luiking : De titulatuur bij het wetenschappelijk onderwijs.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jrg. 1961, nr 4659 :

Drukker M. : Enkele fiscaalrechtelijke aspecten van

de converteerbare obligatie (II, slot). — J. Spaanstra : Recht op lijfrente bij uittreden van een vennoot.

Journal des Tribunaux, jrg 1961, nr 4303 :

J. Velu : Le colloque de Strasbourg sur la protection internationale des droits de l'homme dans le cadre européen. — P. Pollet : Des dommages-intérêts pour procédures téméraires et véxatoires.

Nr 4304.

Th. Smolders et Ph. Monnoyer de Galland de Carnières : Droits intellectuels. Brevets d'invention. — Marques — Dessins et modèles — Droit d'auteur — Concurrence illicite.

Annales de la Faculté de Droit de Liège, jrg. 1960, nr 3 :

J. Constant : Quelques aspects du droit pénal économique. — A. Buttgenbach : Nouvelles réflexions sur le problème de la réforme de l'assistance publique, plus particulièrement sur la réforme de l'assistance à domicile. — M. Remion : Le Conseil d'Etat et les marchés de l'administration. — J. Hansenne-Plumier : L'expropriation pour cause d'utilité publique de l'espace aérien surplombant les propriétés privées. — P. Minet : Recherches sur les incidences monétaires du financement à court terme de l'Etat.

Répertoire Fiscal, jrg. 1960, nr 8-9-19 :

M. Feye : Les conséquences légales de la déclaration tardive.

Recueil Général de L'enregistrement et du Notariat, jrg. 1961, nr 20292 à 20305 :

F. De Clercq : Le régime parlementaire. - Enregistrement. - Taxe de facture sur les contrats d'entreprise d'ouvrage. - Congo. - Taxe de transmission. - Taxe de facture sur les contrats d'entreprise. - Taxe sur les opérations de bourse. - Transcription. - Les systèmes fiscaux des pays membres de la C.E.E. - Recueil annuel de jurisprudence belge 1959.

Recueil Dalloz, jrg. 1961, nr 2 :

Notes de Jurisprudence.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"